

slogopis

informativni časopis za
razvojne teme, številka 36-37,
oktober 2025

Prehranska varnost in zasebni sektor

Slovenija za pravičen in
enakopraven dostop do
hrane za vse (Tanja Fajon)

Nevladne organizacije
in zasebni sektor: je
sodelovanje mogoče?
(Patricija Virtič)

Povezovanje svetov:
kako UNFPA in ElevonX
s tehnologijo rešujeta
življenja na Madagaskarju
(Josiane Yaguibou, UNFPA)

Kazalo

SLOGOPIS

Časopis zavoda SLOGA,
platforma nevladnih organizacij
za razvoj, globalno učenje in
humanitarno pomoč

Izdaja:

Izdala SLOGA, platforma nevladnih
organizacij za razvoj, globalno
učenje in humanitarno pomoč
Povšetova 37, 1000 Ljubljana

Sedež pisarne:

Kopitarjeva 4, 1000 Ljubljana
Telefon: 01 434 44 02

Elektronska pošta:

info@sloga-platform.org

Spletna stran:

www.sloga-platform.org

Odgovorna oseba:

Max Zimani, direktor

Urednik:

Max Zimani
max.zimani@sloga-platform.org

Lektoriranje in prevod:

Roman Šimec s.p.

Fotografije:

Arhiv platforme SLOGA in ostalih
nevladnih organizacij ter drugi viri

Fotografiji na naslovnici:

Zgoraj: Zelenjavni zabojček
(Vir: Brevkina svežina, osebni arhiv)
Spodaj: dron slovenskega podjetja
ElevonX, ki se uporablja za dostavo
zdravil v odročne klinike na
Madagaskarju (Vir: ElevonX)

Oblikovanje in postavitve:

Svetilka d. o. o

1. del: Prehranska varnost in lokalni odzivi

Uvodnik (Max Zimani, SLOGA)	3
Slovenija za pravičen in enakopraven dostop do hrane za vse (Tanja Fajon, Ministrica za zunanje in evropske zadeve)	4
Za prehod na trajnostni način pridelave in potrošnje hrane potrebujemo sistemske spremembe (Gaja Breclj, Umanotera)	6
Hrana kot orodje spremembe (Špela Nastav, Društvo Focus)	7
Prehranska varnost v svetu in Sloveniji (Lidija Lipič-Berlec, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano)	8
Viški hrane – konkretna kritika sistema in prikaz humanitarnega odziva (Klas Preželj, Slovenska filantropija)	10
Kako na omejenih površinah uresničiti podnebno pametno kmetijstvo in zagotoviti prehrano za več tisoč ljudi? (Maruša Vertačnik, Društvo FER)	12
Onkraj trga: hrana kot temeljna človekova pravica (Rilli Lappalainen, CONCORD Evrope)	14
Odpravljanje prehranske negotovosti: Kaj malim kmetom pomeni prehranska varnost (Kennedy Habasimbi, ADRA Zambija)	16

2. del: Partnerstva, podjetništvo in trajnostni razvoj

Uvodnik (Max Zimani, SLOGA)	19
Nevladne organizacije in zasebni sektor: Je sodelovanje mogoče? (Patricija Vrtič)	20
Povezovanje svetov: kako UNFPA in ElevonX s tehnologijo rešujeta življenja na Madagaskarju (Josiane Yaguibou, UNFPA)	22
ADRA Slovenija krepi skupnosti v partnerskih državah tudi skozi sodelovanje z zasebnim sektorjem (Patricija Vrtič, ADRA Slovenija)	24
Partnerstva, ki spreminjajo svet – sodelovanje Slovenske karitas in podjetja GeoCodic v Afriki in na Balkanu (Jana Lampe, Slovenska karitas)	26
BiHUB II: Podpora ženskemu zelenemu in trajnostnemu podjetništvu (Mirna Buić, Kulturno izobraževalno društvo PiNA)	29
Ko podjetja stopijo v skupnost: moč korporativnega prostovoljstva (Maja Skutnik, Slovenska filantropija)	30

3. del: Novice in pobude članic

Projekt EKOS – »Izobraževanje in ekonomsko opolnomočenje ranljivih skupin žensk in deklet v Črni gori«	32
E-TICK: Na poti k zaključku spletnega tečaja za etično komunikacijo	33
Gremo v bogato Afriko – virtualno potovanje za otroke	34
Skuhna napoveduje strokovna usposabljanja za pedagoške delavce	34
Posebna ponudba delavnic globalnega učenja za šole v novembru in decembru	34
Predlog humanitarno-razvojne pomoči EU za obdobje 2028–2034 in zakaj je uradna razvojna pomoč koristna tudi za države donatorke	35

Vse avtorske pravice pridržane.
Izdano: oktober 2025.

Izdajo časopisa sofinancira
Ministrstvo za zunanje in evropske
zadeve Republike Slovenije. Vsebina
odraža le poglede avtorjev in ne
uradnih stališč financirerjev.

SLOVENIA
AID & PARTNERSHIPS

SLOGA
Platforma nevladnih organizacij
za razvoj, globalno učenje
in humanitarno pomoč

**TRAJNOSTNO.
LOKALNO.
GLOBALNO.**

Prehranska varnost in lokalni odzivi

Max Zimani
Direktor platforme SLOGA

Prehranska varnost postaja eden ključnih globalnih izzivov našega časa – in obenem tema, ki je vse bolj otipljiva tudi v Sloveniji. V tej številki Slogopisa osvetljujemo raznolike vidike dostopa do hrane: od vplivov podnebnih sprememb in geopolitičnih napetosti do praks, ki gradijo pravičnejše, trajnostne in odporne prehranske sisteme.

Številko odpiramo s prispevkom podpredsednice Vlade RS in ministrice za zunanje in evropske zadeve Tanje Fajon, ki izpostavlja globalne razsežnosti prehranske negotovosti ter vlogo, ki jo Slovenija prevzema v mednarodnih prizadevanjih za odpravo lakote in krepitev odpornosti najranljivejših skupnosti.

Sledijo članki partnerskih organizacij, ki skozi analize, izkušnje s terena in inovativne prakse pokažejo, da je boj za prehransko varnost kompleksen, vendar hkrati tudi poln priložnosti za sodelovanje, učenje in skupno delovanje.

Želim vam navdihujoče branje in iskreno hvala vsem, ki prispevate k bolj pravičnemu prehranskemu sistemu – doma in po svetu. ●

Slovenija za pravičen in enakopraven dostop do hrane za vse

Tanja Fajon

Ministrica za zunanje in evropske zadeve

Kako je mogoče, da zagotavljanje prehranske varnosti ob gospodarskem in družbenem napredku postaja vse bolj pereč globalni izziv? Da sta lakota in podhranjenost v svetu ponovno v porastu? Ali je odprava lakote po svetu do leta 2030, skladno z Agendo 2030 za trajnostni razvoj, sploh še možna?

Naraščanje števila konfliktov, gospodarskih in drugih neenakostih, posledice pandemije in podnebnih sprememb ustvarjajo začarani krog, v katerem je lačnih kar 735 milijonov ljudi. Lakota je resen problem v 43 državah, kar je petina držav na svetu. Negotova preskrba s hrano najbolj prizadene ženske.

Vrzel med potrebami in razpoložljivimi sredstvi za humanitarno pomoč v hrani se čedalje bolj pogloblja. Svetovni program za hrano bo po napovedih

v letu 2025 potreboval skoraj 17 milijard ameriških dolarjev za pomoč 123 milijonom prehransko najbolj ogroženih ljudi po svetu.

Število in obseg akutnih humanitarnih kriz v svetu naraščata. Projekcija tveganja lakote za obdobje med novembrom 2024 in majem 2025, ki sta jo pripravila Svetovni program za hrano in Organizacija ZN za prehrano in kmetijstvo, opozarja na 16 žarišč lakote. Sudan, Palestina, Mali, Južni Sudan in Haiti so krizna žarišča, kjer brez humanitarne pomoči ljudem grozi stradanje.

Humanitarnim krizam na konfliktnih območjih je skupno nespoštovanje mednarodnega humanitarnega prava – napadi na civiliste in civilno infrastrukturo ter omejevanje humanitarnega dostopa in ogrožanje varnosti humanitarnih delavcev. V Gazi in drug-

je je tako hrana postala orožje. Ljudje umirajo, ker humanitarna pomoč zanje ni dosegljiva.

Prehransko varnost poleg posledic podnebnih sprememb ogrožajo tudi neuravnotežen družbeni razvoj, diskriminacija in različne oblike neenakosti, ki se je zadnjih letih še poglobila. Enakost spolov in opolnomočenje žensk in deklic, ki imajo osrednjo vlogo v celotnem kmetijsko-prehranskem sistemu, sta osnovna gradnika vzdržne prehranske varnosti.

Slovenija si kot solidarna in odgovorna donatorka z nudenjem humanitarne pomoči in dolgoročnejšimi razvojnimi projekti prizadeva prispevati k izboljšanju prehranske varnosti za najranljivejše skupine. Prav boju proti lakoti smo v letu 2024 posvetili 12. Slovenske razvojne dneve. Zahvaljujem se slovenskim izvajalcem medna-

Ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon se je v prestolnici Etiopije Adis Abebi srečala s predstavnico Afriške unije in Organizacije združenih narodov (OZN). Obiskala je tudi otroke, za katere skrbijo v salezijanskem centru Don Bosco. (Vir: MZEZ)

rodnega razvojnega sodelovanja, še posebej vsem tistim, ki izvajajo projekte na področju prehranske varnosti, ter platformi Sloga in strateškemu partnerju Slovenski karitas, za njihovo sodelovanje in pripravo dogodkov, ki so pripomogli, da se tudi slovenska družba bolje zaveda pomena delovanja na področju dostopa do zdrave in hranljive hrane.

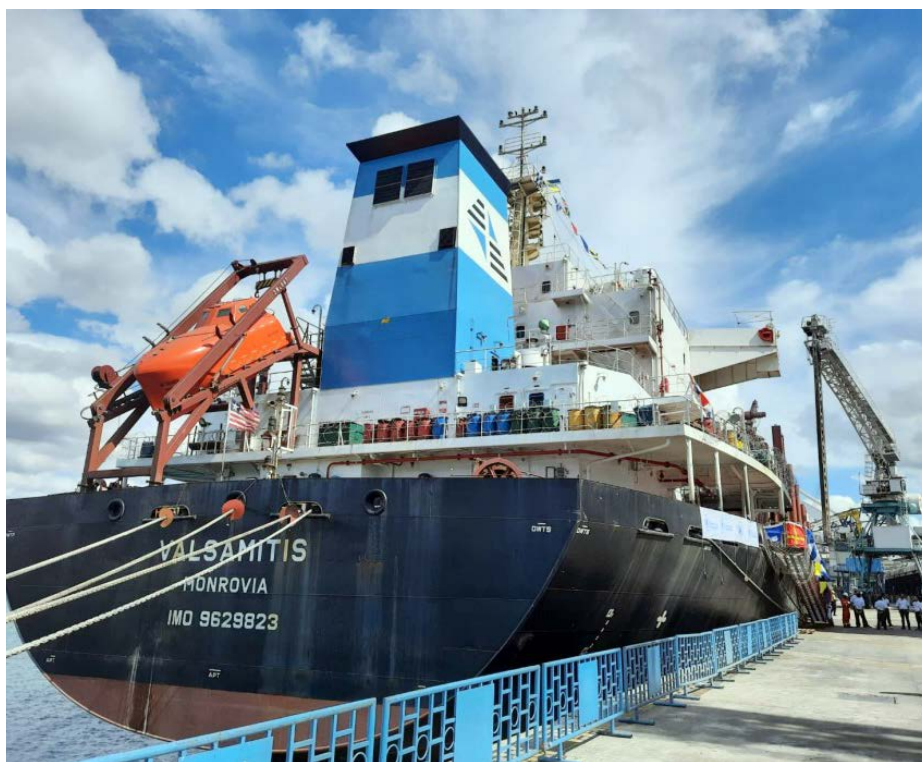
Zagotavljanje prehranske varnosti spada med strateške prednostne naloge Slovenije, na podlagi katerih delujemo tudi v okviru mednarodnih pobud, kot sta Svetovni program za hrano in Konvencija o pomoči pri preskrbi s hrano. Slovenija podpira pravico do hrane tudi kot del širših prizadevanj za človekove pravice.

Preko uveljavljenih mednarodnih in domačih organizacij in partnerjev se učinkovito odzivamo na prehranske krize, ki so posledica bodisi konfliktov bodisi podnebnih sprememb. Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve v obdobju od 2024–2026 preko mednarodnih organizacij, slovenskih ustanov in nekaterih članic Sloge podpira dejavnosti v Ruandi, Ugandi in Zambiji, ki s prilagajanjem na podnebne spremembe ter z razvojem podnebno odpornega kmetijstva in infrastrukture dolgoročno prispevajo k izboljšanju prehranske varnosti tamkajšnjih prebivalcev.

Slovenija je od leta 2021 za skoraj desetkrat povečala humanitarno pomoč za prehransko varnost. Samo v letu 2024 je preko Svetovnega programa za hrano namenila skoraj 2,7 milijona evrov. Od tega smo med drugim namenili milijon evrov za pomoč v hrani za Palestino ter milijon evrov za program „Žito iz Ukrajine“, pomoč v hrani pa je dobilo tudi prizadeto prebivalstvo v najmanj razvitih državah Podсахarske Afrike – in to že tretje leto zapored. V kriznih razmerah smo poleg Ukrajine in Gaze letos s humanitarno pomočjo v hrani pomagali tudi prebivalcem v Etiopiji, na Haitiju, v Malaviju, v Maroku ter v državah Afriškega roga in Sahela.

Pridružili smo se Koaliciji za šolske obroke, mednarodni pobudi Svetovnega programa za hrano, ki si prizadeva, da bi imel do leta 2030 vsak šolar na svetu zagotovljen zdrav in hranljiv obrok. Na Madagaskarju, denimo, Slovenija financira gradnjo šole, zagotovila pa je tudi obroke za 5340 otrok za tri mesece.

Zavedamo se, da smo glede na alarmantne globalne potrebe majhen donator, vendar vztrajno povečujemo

Plovilo Valsamitis je dostavilo 30 tisoč ton pšenice v kenjsko pristanišče Mombasa. To je že peto plovilo, ki je v okviru humanitarnega programa "Žito iz Ukrajine" dostavilo ukrajinsko žito v Afriko, namenjenega premagovanju globalne prehranske krize, zlasti v državah, ki jih lakota najbolj prizadene. (Vir. WFP)

pomoč z zavedanjem, da vsak naš prispevek ali projekt pomaga rešiti človeška življenja ali pa omogoča ljudem dostojanstveno življenje. Če medna-

rodna donatorska skupnost deluje vztrajno in enotno „Za svet brez lakote“, obstaja upanje, da ga tudi doseže.

Sistemske spremembe za prehod na trajnostni način pridelave in potrošnje hrane

Gaja Breclj
Umanotera

|| Le pravičen prehod, ki poveže naravo, kmete in potrošnike, lahko zagotovi prehransko varnost in dosego podnebnih ciljev. ||

Način, kako pridelujemo hrano in kako se prehranjujemo, ima ključen vpliv na naše zdravje, okolje in družbo. Sodobni prehranski sistem je vse manj pravičen in vse bolj prispeva k okoljskim škodam in poglobljanju družbene neenakosti – tako globalno kot v Sloveniji.

Svetovni prehranski sistem je eden glavnih dejavnikov okoljske krize

Svetovni sistem pridelave in potrošnje hrane je glavno gonilo nevarnega preseganja planetarnih mej, ki vodi v destabilizacijo pogojev za življenje na Zemlji. Šest od devetih planetarnih mej, ki zamejujejo varno območje človekovih dejavnosti, je že preseženih. Svetovna veriga oskrbe s hrano je vir tretjine vseh od človeka povzročenih izpustov toplogrednih plinov, največji porabnik vode ter glavni vzrok za zmanjševanje biotske raznovrstnosti in onesnaževanje okolja. S povečevanjem potreb po hrani zaradi rasti svetovnega prebivalstva ter naraščanja potrošnje hrane živalskega izvora se povečuje nevarnost, da bomo presegli kritične točke stabilnosti našega planeta.

Vse bolj nepravilčen sodobni prehranski sistem

Globalni sistem oskrbe s hrano ključno vpliva tudi na poglobljanje družbenih in ekonomskih neenakosti. Hrana bi morala biti osnovna človekova pravica, vendar je danes vse pogostejše obravnavana kot blago v službi dobička, kar še posebej prizadene male kmete, izkoriščane delavce, rejne živali in prebivalce globalnega juga. Cene hrane naraščajo, a skriti stroški

sodobne prehrane – od degradacije okolja do bolezni zaradi nezdrave prehrane – ostajajo nevidni, čeprav jih nosimo vsi.

Skriti stroški industrijske pridelave hrane

Sodobna pridelava in potrošnja hrane povzročata velike skrite stroške za okolje, zdravje in družbo, ki niso vključeni v ceno hrane, temveč jih nosi celotna družba. Čeprav prehranski sistemi prinašajo hrano in delovna mesta, po ocenah Organizacije ZN za prehrano in kmetijstvo povzročajo več kot 10 bilijonov dolarjev skritih stroškov letno – večinoma zaradi nezdrave prehrane, ki vodi v bolezni, kot so debelost, diabetes in srčne bolezni. Okoljski stroški vključujejo izpuste, izgubo biotske raznovrstnosti in onesnaževanje, socialni pa podhranjenost, nizke dohodke in revščino. V Sloveniji so ti stroški leta 2024 znašali približno 5,7 milijarde dolarjev (9 % BDP), največ zaradi nezdrave prehrane in vplivov na okolje, zlasti onesnaževanja z nitrati.

Tudi Slovenija ni izvzeta

Slovenija se segreva hitreje od svetovnega povprečja. Površinski sloj tal se segreva, rastna doba se podaljšuje, poletja postajajo bolj vroča, vročinski valovi daljši, padavinski režim pa vse bolj nestanovit. Čeprav bo padavin v povprečju več, bodo vse bolj neenakomerno razporejene: več jih bo pozimi, manj poleti, več padavin bo padlo v obliki nalivov. Vse to zmanjšuje stabilnost domače pridelave hrane in povečuje tveganja za prehransko varnost. Uspešna pridelava hrane v zelo bližnji prihodnosti bo tako zelo odvisna od prilagoditve

kmetijstva na podnebne spremembe. Živinoreja predstavlja največji vir emisij toplogrednih plinov iz kmetijstva, to pa je takoj za prometom drugi največji vir izpustov toplogrednih plinov. V Sloveniji smo izjemno odvisni od uvoza hrane, saj porabimo kar 70 % hrane, uvožene iz tujine.

Nujnost pravičnega prehoda v trajnosten prehranski sistem

Intenzivna industrijska pridelava se zdi cenejša le, če ne upoštevamo njenih skritih stroškov za zdravje in okolje. Komisija za ekonomiko sistema oskrbe s hrano v svojem zadnjem poročilu poudarja, da trenutni sistem dolgoročno uniči več vrednosti, kot je ustvari, medtem ko bi pravičen prehod prinesel velike gospodarske koristi, izboljšal zdravje, ublažil podnebne spremembe in hkrati prispeval k zmanjšanju neenakosti.

Za to so potrebne integrirane politike, trajno zavarovanje kmetijskih zemljišč in izboljševanje njihove kakovosti z ohranitvenimi agroekološkimi praksami, preusmeritev subvencij tistim, ki pridelujejo hrano na trajnostni način, povečanje razpoložljivosti in cenovne dostopnosti zdrave in trajnostno pridelane hrane, zmanjšanje pridelave in uživanja hrane živalskega izvora ter zmanjšanje odpadne hrane.

Cilj trajnostne preobrazbe sistema pridelave in potrošnje hrane je prihodnost, v kateri bo vsem ljudem dostopna potrebna količina zdrave in v čim večji meri lokalno pridelane ter cenovno dostopne hrane. Trajnostni sistem pridelave in

potrošnje hrane je odporen, saj vključuje procese pridelave, predelave, distribucije, prodaje in porabe, ki delujejo znotraj planetarnih mej ter prispevajo k varovanju in obnovi naravnih virov in ekosistemov. Takšen sistem zagotavlja preživetje in dostojne delovne pogoje ljudem, ki so v njem zaposleni. Živali v takšnem sistemu uživajo visoke standarde dobrobiti. V njegovo upravljanje so vključeni predstavniki vseh akterjev na vseh ravneh upravljanja, javna podpora pa je namenjena tistim, ki pridelujejo hrano na trajnosten način.

Slovenija potrebuje pogumne in celostne spremembe

Za povečanje prehranske varnosti, izboljšanje zdravja okolja in ljudi ter povečanje odpornosti sistema oskrbe s hrano na zunanja tveganja je v Sloveniji nujna temeljita preobrazba sistema pridelave in potrošnje hrane. Le pravičen prehod, ki poveže naravo, kmete in potrošnike, lahko zagotovi prehransko varnost in dosego podnebnih ciljev. Kot država si moramo zato zastaviti bolj ambiciozne politične cilje za doseganje sistemskih sprememb. Prehod ne bo enostaven, a koristi za zdravje in družbeno pravičnost bodo korenite. Zato si moramo prizadevati za tak sistem oskrbe s hrano, ki bo pravičen, odporen in usklajen s planetarnimi omejitvami.

Več o trajnostnem sistemu pridelave in potrošnje hrane ter pristopih za doseganje sprememb je na voljo na www.podnebnimeni.si. ●

Hrana kot orodje spremembe: Za pravičnost na omejenem planetu

Špela Nastav
Focus

V svetu, kjer vsak grižljaj nosi zgodbo, je prehrana postala več kot le osebna izbira – je politično dejanje, okoljski dejavnik in izraz solidarnosti. Publikacija Etični potrošnik – Lačni pravice razkriva, kako globoko je sodobni prehranski sistem prepleten z družbenimi neenakostmi, podnebnimi spremembami in izkoriščanjem ljudi ter narave.

Evropa kljub svoji razvitosti porabi več virov, kot jih planet zmore obnavljati. Hrana, ki jo uživamo, pogosto prihaja iz držav globalnega juga, kjer delavci delajo v nečloveških razmerah, narava pa je podvržena uničevanju. Banane, kava, čokolada – vsakdanji izdelki, ki jih uživamo brez pomisleka, so pogosto rezultat dolge verige izkoriščanja.

Slovenija pri tem ni izjema. Kljub lokalni pridelavi je več kot polovica hrane uvožene, živinoreja pa temelji na krmi iz Brazilije, kjer se za njeno pridelavo uničujejo tropski gozdovi. Tudi študentska prehrana je ujeta v tržno logiko, ki ne podpira zdrave, dostopne in trajnostne hrane.

A spremembe so mogoče. Agroekologija, partnersko kmetijstvo in skupnostni modeli nakupa hrane kažejo pot naprej. Ko izberemo lokalno, sezonsko in pravično pridelano hrano, ne podpiramo le kmetov, temveč tudi ohranjamo naravo, zmanjšujemo izpuste in krepimo skupnost.

Etično potrošništvo ni le trend – je nujnost. Vsak nakup je glas za svet, v katerem hrana ne pomeni izkoriščanja, temveč skrb, pravičnost in trajnost. A odgovornost ne sme ostati le na ramenih posameznikov. Za dostojno življenje vseh na omejenem planetu so nujne sistemske spremembe, ki bodo preoblikovale prehranski sistem, omejile škodljive prakse in zagotovile pravične pogoje za vse – od kmetov do delavcev v tovarnah in dostavljavcev hrane. Le z združevanjem potrošniške zavesti in političnega delovanja lahko ustvarimo svet, kjer hrana ne uničuje, temveč povezuje. Vprašajmo se: Kaj jemo, zakaj jemo to, kar jemo – in komu s tem služimo?

Več: <https://focus.si/eticni-potrosnik-07/> ●

Prehranska varnost v svetu in Sloveniji

Lidija Lipič Berlec

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Prehranska varnost ostaja eden izmed ključnih izzivov sodobnega sveta, ki je vse bolj ogrožen zaradi podnebnih sprememb, geopolitičnih napetosti in naraščajočih socialnih neenakosti. Kljub tehnološkemu napredku svetovna skupnost še vedno ni uspela zagotoviti osnovne človekove pravice dostopa do zadostne, varne in hranljive hrane za vse.

Podatki kažejo, da se razmere na področju prehranske varnosti slabšajo. Letno poročilo Organizacije za prehrano in kmetijstvo (FAO) z naslovom *The State of Food Security and Nutrition in the World 2024* (Svetovno stanje prehranske varnosti in prehrane leta 2024) opozarja, da smo zelo daleč od doseganja globalnega cilja trajnostnega razvoja SDG 2 – odprave lakote. Leta 2023 je bilo lačnih med 713 in 757 milijoni ljudi, kar pomeni, da je približno vsak enajsti človek na svetu soočen s pomanjkanjem hrane, v Afriki pa vsak peti. Medtem ko se lakota še povečuje v Afriki, je v Aziji ostala večinoma stabilna, v Latinski Ameriki in na Karibih pa je opazen določen napredek.

Tudi napredek pri zagotavljanju varne in ustrezne hrane za vse je upočasen. Leta 2023 je bilo 2,33 milijarde ljudi (28,9 % svetovnega prebivalstva) zmerno ali hudo prehransko ogroženih. Poleg tega si je leta 2022 več kot tretjina svetovnega prebivalstva (2,8 milijarde ljudi) težko privoščila zdravo prehrano. Najhuje so na tem področju prizadete države z nizkimi dohodki, kjer je delež ljudi, ki si ne morejo privoščiti zdrave prehrane, kar 71,5 %. V državah z nižjimi srednjimi dohodki je ta delež 52,6 %, z višjimi srednjimi dohodki 21,5 %, z visokimi pa le 6,3 %.

Situacija je še posebej zaskrbljujoča na območjih, ki jih pretresajo konflikti, politična nestabilnost in naravne nesreče. Leta 2023 je bilo v akutni prehranski krizi kar 281,6 milijona ljudi v 59 državah. To velja predvsem za prebivalce Gaze, Sudana, Južnega Sudana in Haitija, kjer so ženske in dekleta med najbolj ranljivimi skupinami glede na sistemske neenakosti.

Vojna v Ukrajini je še dodatno poslabšala globalno prehransko varnost. Uničenje kmetijske infrastrukture, ovi-

re pri izvozu žit in napadi na prehranske objekte so prizadeli milijone ljudi, predvsem v državah z nizkimi dohodki. Hrana postaja tudi orodje vojne, kar je mednarodna skupnost večkrat ostro obsodila.

Čeprav je Slovenija majhna država z omejenimi naravnimi viri, poudarja

|| Kljub tehnološkemu napredku svetovna skupnost še vedno ni uspela zagotoviti osnovne človekove pravice dostopa do zadostne, varne in hranljive hrane za vse. ||

|| Vojna v Ukrajini je še dodatno poslabšala globalno prehransko varnost. Uničenje kmetijske infrastrukture, ovire pri izvozu žit in napadi na prehranske objekte so prizadeli milijone ljudi, predvsem v državah z nizkimi dohodki. ||

prehransko varnost kot svoj strateški cilj. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) si prizadeva za povečanje samooskrbe, trajnostno pridelavo in krepitev lokalnih prehranskih verig. Zaradi izgube skoraj 900 hektarjev obdelovalnih površin letno je ministrstvo pripravilo načrte za zaščito kar 350.000 hektarov kmetijskih zemljišč z visoko kmetijsko boniteto, vključno s 30.000 hektari državnega lastništva. Ta ukrep je ključnega pomena za ohranjanje kmetijskih zmogljivosti in stabilno oskrbo prebivalstva.

Posebna pozornost se namenja tudi lokalni pridelavi in potrošnji, kar se spodbuja s promocijskimi kampanjami, kot je »Naša super hrana«, urejanjem shem kakovosti in zakonodajo za neposredno dobavo hrane javnim institucijam. Cilj je povečati konkurenčnost slovenskih kmetij in ozvestiti potrošnike o prednostih lokalne hrane.

Poleg tega se Slovenija zavezuje k zmanjšanju zavržene hrane do leta

2030 s ciljem prepoloviti količino hrane, ki jo zavrže vsak prebivalec, iz 68 na 35 kg). Za to so bili sprejeti akcijski načrti, poteka izobraževanje, izboljšuje pa se tudi upravljanje hrane vzdolž celotne prehranske verige.

Ministrstvo usmerja vlaganja tudi v ukrepe prilagajanja na podnebne spremembe, kot so gradnja namakalnih sistemov, rastlinjakov, protitočnih zaščit in razvoj digitalnih orodij, ki omogočajo učinkovitejšo rabo virov. Postavitev Portala znanja krepi sodelovanje med raziskovalci, svetovalci in kmeti, medtem ko skupna kmetijska politika spodbuja generacijsko prenovu, inovacije in vključevanje mladih v kmetijstvo.

Vsak od nas lahko prispeva k prehranski varnosti z izbiro lokalne, sezone hrane, odgovornim nakupovanjem in preprečevanjem zavržkov hrane. Kupujmo neposredno od kmetov ali prek digitalnih platform, ki povezujejo kmete s potrošniki, podpiraj-

mo lokalno pridelavo in zmanjšujmo ogljični odtis. S temi preprostimi koraki lahko vsak posameznik prispeva k zagotavljanju prehranske varnosti, trajnostnem kmetijstvu in zdravemu življenju, hkrati pa podpira lokalno gospodarstvo in naravo. Če boste podprli lokalno in odgovorno pridelavo hrane, boste del širše skupnosti, ki gradi stabilno, trajnostno in varno prehransko prihodnost za Slovenijo in svet.

Prehranska varnost pa ni le vprašanje kmetijstva, temveč zahteva celosten pristop, ki vključuje okoljske, zdravstvene, socialne, izobraževalne in razvojne politike. Za zagotavljanje trajnostne in varne oskrbe s hrano za vse pa potrebujemo skupno odgovornost kmetov, potrošnikov, proizvajalcev ter državnih institucij in mednarodnih organizacij. Le z učinkovitim sodelovanjem vseh deležnikov bomo lahko odgovorili na izzive prihodnosti in hranili svet, v katerem je hrana dostopna, kakovostna in spoštljiva do narave. ●

|| Čeprav je Slovenija majhna država z omejenimi naravnimi viri, poudarja prehransko varnost kot svoj strateški cilj. ||

Viški hrane – konkretna kritika sistema in prikaz humanitarnega odziva

Klas Preželj
Slovenska filantropija

Prehranska varnost je vse bolj pereča tema, s katero se ukvarja vse več ljudi. Na eni strani imamo veletrgovine, katerim je najpomembnejša prodaja njihovih artiklov. Na drugi strani imamo številne ljudi, ki si teh artiklov zaradi neumorno rastočih cen in življenjskih stroškov ne morejo zares privoščiti. Največji absurd te situacije, da ravno ti omenjeni artikli naposled končajo v smeteh prav teh trgovin, ljudje pa ostajajo brez najosnovnejših dobrin in lačni.

Na Slovenski filantropiji si prizadevamo izboljšati omenjeno situacijo s programom Viški hrane – hrana ljudem, ne smetem, ki se je začel izvajati leta 2014. Njegov obseg se je močno povečal in razpršil v času epidemije covid-19 oziroma t. i. korone. Zakaj

ravno takrat? Sam vidim več razlogov, povezanih s specifikami tistega časa. Starši so ostajali na čakanju doma z otroki. Takšna situacija je sočasno marsikomu zmanjšala dohodke ter povečala življenjske stroške. Na drugi strani so imele tudi trgovine težave zaradi zmanjšane dobave številnih dobrin. Otroci v tistem času niso več malicali in kosili v šoli, ampak doma. Starejši posamezniki si zaradi fizičnih oviranosti niso zmogli ustvarjati zalog, kot so v tistem času počeli številni prebivalci, cene osnovnih živil pa so medtem zrasle. Vendar se je v času koronske krize začelo tudi vse bolj govoriti o trajnostnem razvoju prehranske industrije – kako proizvajati lokalno, kako priskrbeti ljudem hrano s čim manj stroški, kako zavreči čim

manj hrane. Takrat smo na Slovenski filantropiji program razširili in navezali stik z več trgovci, da bi hrano, ki bi jo sicer zavrgli, prevzeli mi ter jo razdelili ljudem, ki živijo na pragu ali celo pod pragom revščine.

Vse odtlej so potrebe med prebivalstvom vedno večje in se ne zmanjšujejo. Koronski krizi je sledila vojna v Ukrajini in s tem energetska kriza. Cene energentov so poskočile, kar je za ljudi, ki imajo že tako nizke dohodke, pomenilo, da jim na koncu meseca ni ostalo dovolj niti za osnovna živila. Cene živil se seveda niso zmanjšale, njihova rast je neustavljiva konstanta, ki klesti po hrbtih in ustvarja luknje v želodcih ravno tistim, ki so najbolj ogroženi. Število teh pa se po naših opažanjih povečuje. Predstavljajmo si

Prostovoljke pomagajo pri organizaciji in razdeljevanju donirane hrane, ki bi se sicer zavrnila. (Vlr: Slovenska filantropija)

4-člansko družino z dvema minimalnima plačama ali z eno plačo ali celo brez plače ter dvema šoloobveznima otrokoma. Na koncu meseca, ko poravnajo vse položnice in najemnino, jim za živila ostane 200 evrov, kar nanese 6,7 evra na dan. Štruca kruha danes stane okoli dva evra, liter mleka en evro, paket mletega mesa pa pet

evrov. Družina samo s temi stroški že davno preseže limit, ki ga lahko dnevno porabi za hrano. Namesto teh dveh staršev si lahko predstavljamo tudi mater samohranilko, upokojence z nizkimi pokojninami ali trajno nezaposljive ljudi zaradi bolezni, ki prejemajo mizerno invalidsko pokojnino. Koronski krizi in vojni v Ukrajini so sledile vojna v Gazi ter trgovinske vojne ameriškega predsednika Trumpa. Cene so znova zrasle.

Zakaj omenjam vse te krize? Geopolitika vpliva na socialno varnost in z njo povezano prehransko revščino, s tem pa tudi na mikrokozmos posameznikov. Seveda pa niso edina težava samo odločitve svetovnih voditeljev in njihove igre monopolija, temveč veliko stvari ne deluje niti bliže domu oziroma kar doma. Višine najemnin, ki rastejo kot tisti čudežni fižol iz pravljice, nizki socialni transferji, mizerna minimalna plača in neizenačevanje plač z inflacijo so le nekateri od razlogov, zakaj si toliko ljudi ne more privoščiti zagotavljanja čisto osnovnih življenjskih pogojev in s tem seveda tudi živil. Na tem mestu vskočimo humanitarne organizacije, kot je Slovenska filantropija, ki v sodelovanju s trgovci poskušamo priskrbeti ljudem vsaj

prehranske osnove, kot so kruh ter nekaj sadja in zelenjave. Tukaj sta tudi nepogrešljiva Rdeči križ in Karitas, ki se trudita priskrbeti kakšno pakiranje riža in konzerve.

Seveda se sliši lepo, da je nekje nekdo, ki se zaveda težav s prehransko varnostjo ljudi in tudi prepoznava načine, kako zmanjšati prehransko revščino. Vendar se pri vseh teh prizadevanjih nas humanitarcev za zagotavljanje hrane odpira več vprašanj. Ali lahko sploh še govorimo o prehranski varnosti, ko govorimo o donacijah živil iz trgovin? Ali so to ustrezna živila za zdravje ljudi? Ali je njihova količina zadostna? Ali lahko pri teh paketih hrane govorimo o polnovrednih obrokih z zadostno količino makro in mikro hranil?

Pri zmanjševanju prehranske revščine in poskušanju zagotavljanja prehranske varnosti v resnici samo rešujemo slabe odločitve odločevalcev in krpamo Vidkovo srajčico sistema. Vsi zgoraj omenjeni dejavniki vplivajo na prehransko varnost, ki pa je po moji oceni skorajda mrtva črka na papirju. Dokler bo na tisoče ljudi v naši državi na vsakodnevni ravni potrebovalo pomoč humanitarnih organizacij pri osnovnih živilih, toliko časa ne moremo govoriti o prehranski varnosti. ●

■ Dokler bo na tisoče ljudi v naši državi na vsakodnevni ravni potrebovalo pomoč humanitarnih organizacij pri osnovnih živilih, toliko časa ne moremo govoriti o prehranski varnosti. ■

Kako na omejenih površinah uresničiti podnebno pametno kmetijstvo in zagotoviti prehrano za več tisoč ljudi?

Maruša Vertačnik
Društvo FER

Medtem ko delam, si vzamem jogurt iz hladilnika in na kavnem aparatu skuham kavo. Moj zamrzovalnik je poln hrane in domače zelenjave, ki jo pridelam na svojem vrtu ali dobim od tasta. Predali so natrpni s suho in konzervirano hrano, shramba pa skriva še litre mleka, domače mezge in stročnic. Zlasti politi imamo hrane v izobilju, zato bučke, paradižnik in stročji fižol z veseljem podarim tudi domačim. Čeprav je pri nas takšno obilje pogosto na voljo v posameznih gospodinjstvih, pa Slovenija kot celota še vedno ni prehransko varna država. Leta 2023 je bila Slove-

nija pri nekaterih osnovnih živilih celo v presežku – dovolj imamo mleka, žit, perutnine in govedine. Povsem drugačna pa je slika pri zelenjavi, sadju in svinjini, kjer pridelamo komaj tretjino do polovico potrebnih količin. Problem je tudi v tem, da imamo na prebivalca le 0,08 ha kmetijskih površin – med najmanj v EU – in nas dodatno ogrožajo podnebne spremembe.

Uganda na prvi pogled ponuja povsem drugačno sliko. Kar 70 % prebivalstva se ukvarja s kmetijstvom, država pa ima več kot 80 % površin primernih za obdelavo. Toda izkoriščenih je le okoli 35 % zemlje, zato Uganda kljub

rodovitnosti ni prehransko samooskrbna. Nacionalna proizvodnja hrane ne zadošča – primanjkuje okoli 3,1 milijona ton hrane letno. V povprečju ima večina gospodinjstev dostop do osnovne hrane, a 12 % prebivalcev živi v kronični prehranski negotovosti. Poleg tega so za Ugando značilne težave pri shranjevanju hrane – pomanjkanje hladilnikov, primernih skladišč in transportne infrastrukture pogosto povzroča, da pride do visokih izgub hrane, kar še dodatno zmanjšuje njeno razpoložljivost za lokalno prebivalstvo.

Slovenija je po površinah omejena, vendar nam intenzivna pridelava omo-

Delavnica o prehranski varnosti in spolnih stereotipih, povezanih s prehrano. (Vir: Darja Krstič Sekula)

■ **Proizvodnja hrane v Ugandi ne zadošča – primanjkuje okoli 3,1 milijona ton hrane letno. V povprečju ima večina gospodinjstev dostop do osnovne hrane, a 12 % prebivalcev živi v kronični prehranski negotovosti.** ■

■ **Urbane vertikalne gredice pri begunskih družinah. (Vir: Darja Krstič Sekula)**

goča visoko samooskrbo pri določenih osnovnih živilih. Navajeni smo tudi vrtnariti – »Na svojem vrtu je vsaka bučka zlata,« pravimo – in celo v prestolnici urbano vrtnarimo na več kot tisoč polno opremljenih mestnih vrtičkih. Ko so nas obiskale partnerice iz Ugande, so bile nad tem številom še posebej presenečene, saj v Kampali urbanim beguncem dostop do hrane omogoča predvsem trg. Ker ljudje nimajo zemlje za pridelavo, so večinoma odvisni od pomoči humanitarnih organizacij in od neformalnih zaslužkov. Povsem drugače kot pri nas, kjer si lahko vsaj del prehrane pridelamo sami, Uganda kljub obsežnim zemljiščem in kmetijstvu kot hrbtenici gospodarstva še vedno niha med presežki v posameznih regijah in izrazitimi prehranskimi primankljaji drugje.

Čeprav imata Slovenija in Uganda povsem različne okoliščine – ena je majhna evropska država z omejenimi naravnimi viri in odvisnostjo od uvoza, druga pa afriška država s kmetijstvom kot glavno dejavnostjo, a velikimi pre-

hranskimi vrzelmi – se obe soočata s skupnim izzivom: kako zagotoviti dolgoročno prehransko varnost. Pri tem Slovenija išče rešitve v večji diverzifikaciji pridelave in boljšem izkoriščanju omejenih površin, medtem ko v Ugandi skupaj s partnerji izvajamo širok nabor aktivnosti za izboljšanje prehranske varnosti.

Forum za enakopraven razvoj (FER) v projektih zagotavlja zemljišča in druge pogoje za podnebno pametno kmetijstvo. Zgradili smo skladiščni objekt za shranjevanje hrane, ki je že napolnjen s koruzo iz prejšnje letine. Na zemljiščih postavljamo tudi rastlinjake ter vzpostavljamo semenske grede za pridelavo semen in sadik. Vzgojene zelenjavne sadike bodisi razdelimo skupnosti v Ndejje bodisi posadimo v rastlinjake. Poleg same pridelave je ključen tudi prenos znanja, zato izvajamo usposabljanja, prilagojena različnim narodnostnim skupinam. Ker begunci/begunke prihajajo iz zelo raznolikih okolij, je pomembno, da upoštevamo njihove prehranske navade in izkušnje

iz držav, iz katerih prihajajo. Delavnice so zasnovane celostno – poudarjajo vlogo žensk v kmetijstvu in povezanost preskrbe s hrano s spolnimi vidiki, ob tem pa nagovarjajo tudi pomen uravnotežene prehrane in mikrohranil ter razumevanje, kako spolne vloge vplivajo na pripravo in razdeljevanje hrane. Skupnosti delujejo drugače kot pri nas, zato se veliko prenosa znanja zgodi ob obiskih gospodinjstev, kjer partnerji skupaj z razdeljevanjem sadik izvajajo tudi ozaveščanje o prehranski varnosti in praktično usposabljanje za vzgojo rastlin. Kot nujna kratkoročna pomoč upravičenci/upravičenke prejmejo tudi različna živila, med drugim ribe, koruzo, zelenjavo, kasavo, ananas in svež fižol, vendar je glavni cilj projekta dolgoročno opolnomočenje skupnosti za lastno pridelavo in shranjevanje hrane.

Takšne aktivnosti so konkreten primer, kako lahko tudi na majhnih površinah z znanjem, infrastrukturnimi vlaganji in sodelovanjem dosežemo pomembne premike k prehranski varnosti – tako v Sloveniji kot v Ugandi ●

Onkraj trga: hrana kot temeljna človekova pravica

Rilli Lappalainen

predsednik združenja CONCORD

Vsakdo ima pravico do cenovno dostopne, zdrave in hranljive prehrane. Izpolnjevanje te obveze zahteva pravične, trajnostne in odporne prehranske sisteme, ki jih opredelijo ljudje, temeljijo na prehranski suverenosti in jih oblikujejo planetarne omejitve. Temelji takšnih sistemov že obstajajo – to so male, družinske, ozemeljsko ožje opredeljene in raznolike oblike preskrbe s hrano, ki so vir prehrane za večino svetovnega prebivalstva, zlasti v Afriki.

Žal pa najnovejše poročilo *Hunger Hotspots Report by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) and the World Food Program (WFP)* opozarja na vse bolj perečo prehransko negotovost na 16 žariščih lakote (ki po svetu vključujejo 22 držav in ozemelj, na katerih bo potrebno nujno ukrepanje med novembrom 2024 in majem 2025. Glavne gonile sile prehranske negmotnosti so konflikti, podnebje in gospodarstvo. Konflikti so še vedno glavni vzrok lakote v 15 žariščih.

Po ruski invaziji na Ukrajino je prišlo do prave poplave s trgovino povezanih politik, ki jih poskušajo uveljaviti različne države. Globalna prehranska kriza se je zlasti poglobila zaradi vse večjega števila omejitev, povezanih s trgovino na področju hrane in umetnih gnojil, ki jih uvajajo države, da bi povečale domačo preskrbo s hrano in znižale cene. Novembra 2024 je 17 držav uvedlo prepovedi izvoza hrane, osem pa jih je uvedlo 12 ukrepov za omejitev izvoza hrane.

Vendar je uspeh teh ukrepov omejen zaradi prevlade modela industrijske, globalizirane preskrbe s hrano, ki je deležna nesorazmerne politične pozornosti in podpore. Zaradi podnebnih sprememb, učinkov pandemije covid-19 in ruskega napada na Ukrajino so se poslabšale obstoječe strukturne pomanjkljivosti in neenakosti, povezane z globaliziranim prehranskim sistemom. Pokazalo se je, da je oligopolen in krhek ter tudi netrajnosten, zlasti v primeru nekaterih afriških držav, ki morajo zmanjšati svoje obdelovalne površine, da bi izboljšale svojo mednarodno

blagovno menjavo, zmanjšale svojo odvisnost od uvoza hrane, spodbudile svojo domačo proizvodnjo hrane in povečale obseg vlaganja v kmetijstvo. Do izraza je prišla tudi nepravičnost, ki jo globalizirani prehranski sistem povzroča z dejavnostmi, kot so oviranje dostopa do zemlje in finančnih sredstev malim družinskim kmetijam, živinorejcem in ribičem, oviranje dostopa do semen in drugih naravnih virov, ki so osnova za preživetje teh ljudi, podeželskemu prebivalstvu.

Mali kmetje, lokalni sistemi za proizvodnjo in distribucijo hrane in znanje lokalnih skupnosti se potiskajo na obrobje kot 'zaostali' s pripovedovanjem o modernizaciji, ki spremlja globaliziran, industrijski način preskrbe s hrano, medtem pa jih politike, raziskave in naložbe sploh ne dosežejo. V resnici so ne le osnova svetovne preskrbe s hrano, temveč nakazujejo rešitev za končanje lakote, boj z revščino, doseganje prehranske suverenosti, vzpostavitev podnebne odpornosti, izboljšanje stanja okolja in izboljšanje socialne pravičnosti.

Danes lakota ni posledica pomanjkanja hrane, temveč globalnega prehranskega sistema. V svetu obilja, kjer je na voljo več kot dovolj hrane, da bi

lahko nahranili vse ljudi, je nezaslišano, da 828 milijonov ljudi še vedno trpi nenehno lakoto in da je podhranjenost kriva za skoraj polovico vseh smrti otrok, mlajših od pet let. Zaradi zasledovanja gospodarskih in geopolitičnih interesov peščice močnih in vplivnih korporacij in držav ter dopuščanja, da prihaja do špekulacij v zvezi s hrano, se ohranja in zaostruje sedanja prehranska kriza na račun temeljne človekove pravice do hrane za vse ljudi, ne glede na to, kje živijo.

Evropska unija mora odigrati osrednjo vlogo pri odpravljanju prehranske negotovosti, tako z uveljavljanjem svojih politik in programov, ki zlasti vplivajo na Afriko, vključno s partnerstvom med AU in EU, kot tudi preko uporabe svojega vpliva in vzvodov v različnih mednarodnih in multilateralnih forumih. Organizacija CONCORD skupaj s svojimi partnerji iz afriške civilne družbe sistematično zahteva, da se EU preko svojih delegacij iz afriških držav znatneje angažira civilno družbo in socialne akterje na lokalni ravni in se tako zasnjuje, izvede in ovrednoti politike, usmerjene v podporo reformam prehranskih sistemov, da bi se okrepila enakopravnost, enakost spolov, trajno-

stnost in odpornost. Zavzema se tudi za podpiranje in spodbujanje okolju prijaznih metod kmetijske proizvodnje, ki ohranjajo in ponovno vzpostavljajo biotsko raznovrstnost in ekosisteme ter krepijo odpornost kmetij. Ti partnerji morajo podpirati male poljedelce, ribiče in živinorejce v njihovih ključnih vlogah in zagotavljati prehransko preskrbo Afrike, ohranjati biotsko raznovrstnost, ustvarjati delovna mesta in prispevati k blaginji, spodbujati zbiranje podatkov in analize, ki jih izvajajo organizacije malih proizvajalcev kot osnovo za razvoj podpornih politik in programov.

Civilna družba tudi vidi svojo ključno vlogo pri zagotavljanju večje finančne podpore trajnostnemu kmetijstvu in prehranski varnosti ter lažšanju dostopa do finančnih sredstev za kreditiranje malih kmetov. Prihodnji vmesni pregled pomembnega evropskega finančnega instrumenta NDICI-Global Europe je priložnost, da dobijo prednostni pomen agroekologija in trajnostni prehranski sistemi. Poudarek pri razvojnih, finančnih in investicijskih politikah EU mora biti na zagotavljanju javnih dobrin, ki dopolnjujejo lastne naložbe kmetov z zagotavljanjem infrastrukture in raziskav ter ob pomoči kmetijskih svetovalnih služb in z omogočanjem dostopa do finančnih sredstev, ki zadovoljujejo njihove potrebe, namesto da bi lajšali naložbe tujega zasebnega sektorja, ki tvega legitimizacijo prilaščanja zemljišč in vode ter uveljavlja interese korporacij spodbuja trženje njihovih proizvodov. EU bi morala svojo uradno razvojno pomoč in druge finančne instrumente uskladiti z cilji reform prehranskih sistemov, ki podpirajo prehod na skrb za okolje v kmetijstvu, prehransko suverenost ter lokalizacijo verig proizvodnje hrane in preskrbe s hrano.

Če želi biti EU dosledna, mora zagotoviti, da politike in prakse EU ne spodkopavajo prehranske varnosti v kateri od partnerskih držav. To zlasti velja za območja podnebne, trgovinske, kmetijske in ribiške politike in potrebno skrbnost podjetij. Velja pa tudi za same pobude, ki se navezujejo na prehransko varnost – EU bi se morala vzdržati spodbujanja »lažnih rešitev«, kot je denimo industrijsko kmetijstvo, in spodbujati »podnebno pametno kmetijstvo« ter dolgoročno okrepiti svoje naložbe v razvoj trajnostnih alternativ kemičnih umetnih gnojil in pesticidov.

Na hrano bi morali gledati kot na javno dobro in ne kot na tržno blago. ●

■ Danes lakota ni posledica pomanjkanja hrane, temveč globalnega prehranskega sistema. V svetu obilja, kjer je na voljo več kot dovolj hrane, da bi lahko nahranili vse ljudi, je nezaslišano, da 828 milijonov ljudi še vedno trpi nenehno lakoto in da je podhranjenost kriva za skoraj polovico vseh smrti otrok, mlajših od pet let. ■

Odpravljanje prehranske negotovosti: Kaj malim kmetom pomeni prehranska varnost

Kennedy Habasimbi

ADRA Zambija

Ozadje: Prehranska negotovost je že nekaj časa globalna aktualna tema in Zambija ni nikakršna izjema. Zambija je zaradi vremenskega pojava El Niño leta 2024 utrpela eno najhujših suš v zgodovini. Kot država brez dostopa do morja je močno odvisna od malih kmetij, saj se tam 60 percent 60 odstotkov gospodinjstev ukvarja s kmetijstvom, zato sta proizvodnja hrane in prehranska varnost v Zambiji ključnega pomena za gospodarsko suverenost države. Številne male kmetije so odvisne od padavin kot primarnega vira, ki ga v Zambiji uporabljajo za namakanje kmetijskih površin, kar negativno vpliva na proizvodni sistem malih kmetij, saj to povzroča zmanjšano razpoložljivost hrane in slabši dostop do hrane. Za mnoge male kmetije domači pridelek ni le vir hrane za domača gospodinjstva, temveč tudi vir dohodka, ustvarjenega s prodajo viškov pridelka. Ključnega pomena za prehransko varnost je danes upadanje pridelave poljščin. Po podatkih World Food Programme (WFP), "je dva milijona zambijskih malih kmetov skrajno ranljivih za takšne podnebne pretrse, saj so povečini odvisni od vode, ki jo zagotavljajo padavine". Poleg tega se mali kmetje večinoma zanašajo za monokulturo, kar je zelo problematično zaradi njihove odvisnosti od ene same kulturne rastline. Številni kmetje ugotavljajo, da čeprav pridelujejo poljščine, sebi in svojim družinam zelo težko zagotavljajo varno prehrano. Trenutno lahko le 15 odstotkov Zambijcev zadovoljuje svoje potrebe po hrani. Ti statistični podatki kažejo, da je prehranska negotovost ključno vprašanje, ki negativno vpliva na večino zambijskega prebivalstva, zato je treba temu posvetiti takojšnjo pozornost.

Razumevanje prehranske varnosti: Trenutne razmere v Zambiji kažejo, da je treba na ravni celotne države veliko pozornosti posvetiti izboljšanju prehranske varnosti. Prehransko varnost sestavljajo štiri ključne komponente: Razpoložljivost (neprekinjena oskrba

s hrano), dostopnost (zmožnost pridobivanja hrane), stabilnost preskrbe s hrano in raba (predelava hrane za proizvodnjo in porabo). Številne male kmetije še nimajo zagotovljene ene ali več od teh komponent. Male kmetije so pogosto ujete v sistem pridelave ene same kulturne rastline, poleg tega pa so odvisne od tega, da se prehranjujejo z lastnim pridelkom. To družine spravlja v nevarnost, da zase nimajo dovolj hrane, predvsem kadar so odvisne izključno od doma pridelane hrane, zlasti med dolgotrajnejšo sušo, kakršna je ta. Prvič, sistemi za proizvodnjo hrane potrebujejo spremembo miselnosti, vključno s tem, kaj za družine pomeni prehranska varnost. Izraz osnovno »živilo« prispeva k prehranski negotovosti. Pomanjkanje koruze lahko denimo enačimo s prehransko negotovostjo na različnih ravneh, kamor spada tudi prehranska, v kateri se lahko znajdejo

družine. Lahko pa bi bile na voljo primerne alternative, ki bi jih se jih lahko domislili sami ali do njih omogočili dostop. Menimo, da bi se moral izraz prehranska varnost nanašati na vso razpoložljivo hrano, ki lahko ljudem zagotovi zadostno prehransko vrednost, in ne le na »osnovnoživilsko« varnost (staple food security), katere osnova je hrana, jo ljudje najraje jedo. Drugič, priti mora do spremembe, pri kateri ljudje ne bodo odvisni od enega samega vira dohodka, temveč se bodo pri iskanju rešitev glede dohodka naslanjati na več različnih virov. To bi lahko dosegali s sodelovanjem in partnerstvi – kjer bi imeli kmetje vlogo partnerjev. Na zambijski Adventistični agenciji za razvoj in pomoč (ADRA) podpiramo male kmete pri prizadevanju, da bi med seboj sodelovali pri kmetijski proizvodnji in se tako borili proti prehranski negotovosti. Čeprav delimo znanje na področju kmetijske proizvodnje in dostopa na

|| Zelo pomembno je deliti znanje s kmeti, ker so se domače prakse izkazale za koristne ne le zato, ker so koristne za okolje, temveč tudi zato, ker se tako izboljšuje kakovost pridelane hrane. ||

trg, vemo tudi, da imajo kmetje znanje, ki bi ga lahko delili z drugimi skozi celoten cikel kmetijske pridelave. Zelo pomembno je deliti znanje s kmeti, ker so se domače prakse izkazale za koristne ne le zato, ker so koristne za okolje, temveč tudi zato, ker se tako tudi izboljšuje kakovost pridelane hrane.

Vključevanje znanja in praks lokalnega prebivalstva: Lokalno prebivalstvo ima znanje in pozna prakse, ki jih potrebuje globalna skupnost, da poveča obseg delovanja na področju podnebja. Ocenjuje se, da lokalno prebivalstvo skozi mnoge rodove, ki do tesno povezani z okoljem, varuje 80 % svetovne še ohranjene biotske raznovrstnosti. Skupaj ima globalna skupnost priložnost, da preusmeri način svoje interakcije z okoljem in okrepi odpornost vseh ljudi skozi sodelovanje z lokalnim prebivalstvom in prevzemanje lokalnega znanja od teh ljudi kot varuhov narave. Kaj se lahko naučimo od Zambije glede dviga ravni znanja lokalnega prebivalstva? Po zaslugi tega pristopa se bo izboljšala prehranska varnost za vse.

Učinek podnebnih sprememb: Podsaharska Afrika nosi breme trojne planetarne krize – podnebnih sprememb, izginjanja biotske raznovrstnosti in naravnega okolja ter onesnaževanja – kar je zlasti prizadelo najbolj ogroženo in ranljivo podeželsko

in primestno prebivalstvo, katerega preživljanje je neločljivo povezano s smotno rabo okoliški naravnih virov. V Zambiji je denimo stopnja krčenja gozdov peta na svetu in analiza trendov za obdobje 2000–2030 napoveduje, da se bo obseg krčenja gozdov povečal na 250.000–300.000 hektarov na leto. Kaj to pomeni za 80 odstotkov prebivalstva države, ki je povečini odvisno od poljedelstva, živinoreje in pridobivanje energije iz biomase? Podnebne spremembe in z njimi povezane naravne nesreče so dosegle skrb zbujajočo raven in vse pogostejše prizadenejo pretežno podeželska gospodinjstva, iz tega izhajajoči pretresi pa vplivajo tudi na dostop ranljivega primestnega prebivalstva do ključnih dobrin, kot so hrana, voda, energija in bivališča. Blaženje in prilagajanje se kažeta kot najustreznejši rešitvi, kaj pa o tem menijo tisti, ki preživljajo družine v podeželskem okolju in se soočajo z danimi razmerami?

Kontekstualne rešitve: Organizacija ADRA podlaga dolgoletnih izkušenj in opažanj v zvezi s preživljanjem družin na podeželju ugotavlja, da prihaja do razhajanj v pogledih na biotsko raznovrstnost in preživljanje družin v podeželskem okolju. Veliko se domneva in piše o tem (od znanstvenih razprav do delavnic), da se bodo podeželske skupnosti prilagodile in ustrezno

ukrepale, saj naj bi pametne podnebne tehnologije privedle do pomembnih sprememb, vendar je bilo malo doseženega na področju prehranske varnosti in veliko prizadevanj je bilo naknadno opuščanih. To pomeni, da bi morali razvojni strokovnjaki spremeniti paradigmo, ko gre za prepoznavanje problemov/vrzeli, analiziranje rezultatov/ugotovitev in oblikovanje rešitev. Potrebne je več podpore vključevanju znanja lokalnega prebivalstva v iskanje rešitev na ravni gospodinjstev. Čeprav je 90 odstotkov podeželskih skupnosti v Zambiji usmerjenih v poljedelstvo in živinorejo, se tam ne ukvarjajo vsi s kmetijstvom, zato se nekatera gospodinjstva še vedno niso izkopala iz revščine/lakote in se v nekaterih skupnostih še vedno ni ustavilo upadanje biotske raznovrstnosti, čeprav so kmetije povečini vključene v programe pomoči za kmetijska gospodarstva. Do odzivnega ravnanja, ki bi se odražalo v omilitvenih ukrepih, prilagajanju in ukrepanju na področju podnebnih sprememb, ne prihaja le na pogajanjih in konferencah, temveč tudi v okviru sistemov za proizvodnjo hrane na lokalni ravni.

Primeri izvedbe: S promocijo in podporo Mikroinvesticijskega modela na ravni gospodinjstev in lokalnih skupnosti (metode z majhnimi vložki energije, kot npr. mikro namakanje, organsko kmetijstvo, varčevanje za proizvodnjo

in diverzifikacija) in kmetijsko-tržnega pristopa v šolah (ki olajša sodelovanje med proizvajalci in trgov, razvoj vrednostnih verig in na povpraševanju temelječo proizvodnjo), je ADRA dosegla otipljive učinke. Hranitelji družin na podeželju priznavajo in cenijo te pobude, prilagojene lokalnim in individualnim vsebinam na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti ter blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam.

Trenutno organizacija ADRA Zambia izvaja projekt Krepitev prehranske varnosti s pomočjo na kmetijstvu in odpornosti temelječih tržne rešitev za male kmete II (Food Security through Agro-based and Resilience Market Solutions for Smallholder II (FARMS II)) v vzhodni provinci, ki se osredotoča na povečevanje produktivnosti malih kmetov, rast dodane vrednosti in tržno povezovanje za prilagajanje kulturnih rastlin podnebnim spremembam. Med upravičenci je Asneli Phiri Lungu, ki je stara 60 let in aktivno sodeluje pri projektu, odkar se mu je pridružila leta 2019. Asneli je svojo pot začela kot mala vrtnarka in je postala uspešna podjetnica. Skozi projekt je pridobila ne le kmetijsko znanje in veščine, temveč se je tudi usposobila na področju finančne pismenosti in obiskovala Šolo za kmetijske trge (Farmer Market School), kar ji je omogočilo strateško načrtovanje sadilno/sejalnih ciklov, da so sovpadli s obdobji nizke ponudbe na trgu. S temi nabori znanj in spretnosti si je pomagala, da je povečala obrod svojih pridelkov in dohodek svojega gospodinjstva. Asnelijino gospodinjstvo se je še naprej finančno krepilo, kar ji je omogočilo odprtje majhne prodajalne z živili v domačem kraju. To ji je hitro omogočilo, da je ustvarila več virov dohodka zase in za svojo družino, s čimer je sebi in svojim družinskim članom pomembno izboljšala kakovost življenja.

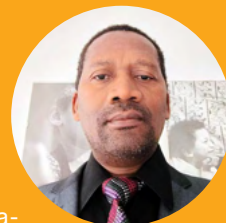
Zgodba o Asneli osvetljuje pomen aktivne udeležbe malih kmetov na trgu in aktivnega iskanja dodatnih virov dohodka. V številnih primerih lahko odvisnost od enega samega prehranskega vira prinese več škode kot koristi. Spodbujanje kmetov, da ne le zaužijejo hrano, ki jo pridelajo, temveč dohodek, ki ga ustvarijo, uporabijo tudi za nabavo hrane za svoja gospodinjstva. Spoprijemanje s prehransko varnostjo zahteva celosten pristop. Vprašanja prehranske negotovosti ne bomo rešili čez noč in tu podajamo korake, ki bodo zagotovili, da bodo Zambijci, zlasti mali kmetje, povečali količino hrane, ki jo zaužijejo; prvi potreben korak je spremenjena miselnost! ●

|| Mali kmetje z znanjem, sodelovanjem in dostopom do trga postanejo nosilci sprememb ter pomembno izboljšajo kakovost življenja svojih družin. ||

Partnerstva, podjetništvo in trajnostni razvoj

Max Zimani
Direktor platforme SLOGA

Mednarodni razvoj danes vse bolj temelji na spoznanjih, da je na-predek mogoč le z učinkovitim sodelovanjem različnih akterjev. Vlade postavljajo vizijo, zasebni sektor mobilizira sredstva in inovacije, medtem ko nevladne organizacije (NVO) ostajajo ključni most med skupnostmi in institucijami. Prav NVO zagotavljajo, da razvoj ni le učinkovit, temveč tudi vključujoč, odgovoren in zasidran v lokalnih realnostih.

Za ponazoritev, kako se razvoj razume na terenu, lahko pogledamo primer Zimbabveje. Njegove nacionalne parole ponujajo uporaben okvir za razumevanje dinamike razvoja: »Zimbabwe is open for business« poudarja pomen vključevanja zasebnega sektorja, »Nyika inovakwa nevene vayo« (državo gradijo njeni ljudje) nas spominja na lokalno lastništvo, medtem ko »Leave no one and no place behind« izraža bistvo vključevanja. Vse te ambicije se najbolje uresničujejo z aktivno vlogo NVO, ki krepijo glas skupnosti in varujejo enakost.

Na evropski ravni predstavlja strategija Global Gateway EU za krepitev trajnostnih in zaupanja vrednih povezav na področjih, kot so infrastruktura, naložbe in digitalizacija, tako izziv kot priložnost za NVO. Te imajo možnost preseči zgolj zagovorništvo in začeti sistematično zbirati podatke ter dokaze o učinkih na terenu. S tem se lahko uveljavijo kot nepogrešljivi partnerji pri oblikovanju naslednjega večletnega finančnega okvira (2028–2034) ter zagotovijo, da bodo prednostne naloge skupnosti odražene v evropskih politikah in odločitvah o financiranju.

V tej številki Slogopisa raziskujemo, kako lahko podjetja delujejo kot partnerji v razvoju, skupaj z NVO, lokalnimi skupnostmi in javnimi institucijami. Predstavljamo primere, kjer so zasebne pobude prispevale k trajnostnim možnostim preživetja, hkrati pa razmišljamo o izzivih zagotavljanja odgovornosti, pravičnosti in vključevanja v teh partnerstvih.

Prispevki in analize v tem delu potrjujejo, da je razvoj najučinkovitejši, kadar je skupen – kadar vlade, podjetja in organizacije civilne družbe skupaj gradijo bolj pravičen, odopen in trajnosten svet. ●

Nevladne organizacije in zasebni sektor: Je sodelovanje mogoče?

Patricija Virtič

Razpisi za sredstva slovenskega mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči, ki v veliki meri krojijo izvajanje projektov slovenskih nevladnih organizacij, že leta priporočajo ali zahtevajo vključevanje zasebnega sektorja. Ko se podjetja vključujejo v razvojne projekte, nevladne organizacije pogosto iščejo ravnotežje med družbenim učinkom in poslovno logiko. Je to mogoče združiti?

To ni le trend slovenskih razpisov, ampak del širšega premika v mednarodnem okolju, kjer se pričakuje, da k doseganju ciljev trajnostnega razvoja prispevajo vsi sektorji družbe. Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč sta področji, ki se tradicionalno zanašata na javna sredstva in delovanje nevladnih organizacij. V zadnjem desetletju pa postaja vse bolj očitno, da dolgoročnih učinkov in trajnostnih rešitev ni mogoče doseči brez vključevanja vseh deležnikov, s tem pa tudi zasebnega sektorja. Podjetja, zbornice, zadruga in posamezni podjetniki prinašajo specifična znanja, inovacije in vire, ki dopolnjujejo huma-

nitarne ter razvojne prakse, s tem pa učinkovitost projektov. Zasebni sektor tako izpolnjuje svojo vlogo pri doseganju družbenih in okoljskih ciljev mednarodnih razvojnih projektov.

V luči doseganja ciljev trajnostnega razvoja se nevladni sektor zaveda, da je sodelovanje z zasebnim sektorjem pomembno in potrebno. Dobro premišljena in načrtovana partnerstva, ki temeljijo na potrebah lokalne skupnosti, omogočajo prenos tehnologij, strokovnih znanj ter poslovnih modelov, ki jih nevladne organizacije same pogosto nimajo. S tem se krepi trajnost projektov, saj udeleženci in njihove skupnosti pridobijo praktične izkušnje ter podporo, ki omogočajo nadaljevanje dejavnosti tudi po zaključku zunanje-ga financiranja.

Zasebni sektor več kot le vreča denarja

V praksi se sodelovanje med sektorjema uresničuje na različne načine. Najpogostejša oblika sodelovanja med zasebnim sektorjem in nevladnimi organizacijami je strokovno partnerstvo, kjer podjetja in združenja prispevajo

svoje znanje, tehnologije ter izkušnje, na primer pri čebelarstvu, kmetijskih praksah ali trženju izdelkov. Drugi način je materialna in finančna podpora, kjer zasebni partnerji zagotovijo opremo, infrastrukturo ali sredstva za izvedbo dejavnosti. Pomembno je tudi mentorsko partnerstvo, kjer podjetniki sodelujejo pri usposabljanjih, svetovanju glede uporabe materialov ter prenosu dobrih praks v lokalne skupnosti. V nekaterih primerih zasebna podjetja pomagajo pri vzpostavljanju tržnih poti in povezovanju lokalnih proizvajalcev z novimi kupci, kar projektom daje dolgoročno trajnost.

Partnerstva prinašajo tudi izzive

Kljub številnim prednostim, ki jih prinaša sodelovanje med nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem, obstajajo izzivi. Na prvi pogled gre za preprosto povezovanje interesov, saj v praksi postane jasno, da so vrednote, cilji in delovne logike obeh sektorjev pogosto zelo različni. Medtem ko nevladne organizacije delujejo predvsem z vidika človekovih pravic in solidarnosti, podjetja iščejo predvsem poslovne priložnosti ter donosnost partnerstev, v katera vstopajo. Te razlike zahtevajo poznavanje značilnosti in pričakovanj obeh sektorjev.

Pogosta težava je, da nevladne organizacije zasebni sektor dojemajo predvsem kot vir sredstev, medtem ko podjetja včasih pričakujejo, da bodo z vključitvijo v razvojne projekte predvsem izboljšala svoj ugled ali izpolnila zahteve družbene odgovornosti, ne da bi zares razumela razvojno sodelovanje. Takšna neravnovesja lahko vodijo v kratkotrajna ali celo formalna partnerstva, ki nimajo prave vsebine.

Dolgoročno ohranjanje takšnih partnerstev je lahko velik izziv, zlasti po zaključku javnega financiranja. Izkušnje kažejo, da podjetja sprva vstopijo v projekt z velikim zanimanjem. Kasneje se zaradi omejenih lastnih zmogljivosti ali zmanjšanja interesa sodelovanje ustavi. To zmanjšuje stabilnost doseženih rezultatov in ustavi dolgoročno sodelovanje med partnerji.

■ Medtem ko nevladne organizacije delujejo predvsem z vidika človekovih pravic in solidarnosti, podjetja iščejo predvsem poslovne priložnosti ter donosnost partnerstev, v katera vstopajo. Te razlike zahtevajo poznavanje značilnosti in pričakovanj obeh sektorjev. ■

Od leve proti desni: Kennedy Habasimbi, direktor organizacije ADRA Zambija; Valentina Cvjetković, predstojnica Akademije za čebelarstvo pri Kmetijskem inštitutu Slovenije; Cleophas Takaiza, generalni direktor izobraževalne ustanove TEVETA; in Damjan Žonta, častni konzul Zambije v Sloveniji

Za izboljšanje sodelovanja je potrebna predvsem večja ozaveščenost zasebnega sektorja o globalnih razvojnih izzivih. S tem bodo podjetniki lahko učinkoviteje prepoznali svojo vlogo pri njihovem naslavljanju in neposredne koristi sodelovanja z nevladnim sektorjem. Po drugi strani pa morajo nevladne organizacije krepiti kompetence za sodelovanje z zasebnim sektorjem.

Ko država spodbuja le eno stran

Pomembno je opozoriti tudi na neusklajenost sistemskih spodbud. Država v svojih razpisih za nevladne organizacije na področju razvojnega sodelovanja že nalaga sodelovanje z zasebnim sektorjem. V te namene omogoča, da se del sredstev za NVO nameni podjetjem, ki sodelujejo pri izvedbi razvojnih projektov. Tak pristop sicer spodbuja povezovanje, a hkrati razkriva enostranskost sistema. Pogrešamo namreč tudi obratne razpise, v katerih bi bilo sodelovanje s civilno družbo obvezno ali vsaj spodbujeno z dodatnimi točkami in namenskimi sredstvi za podjetja. Tak mehanizem bi podjetjem pomagal bolje razumeti družbeni vidik trajnostnega razvoja in jih motiviral, da iščejo dolgoročna partnerstva z organizacijami.

Partnerstva za doseg globalnih ciljev

Sodelovanje z zasebnim sektorjem je neposredno povezano z uresničevanjem ciljev trajnostnega razvoja, zlasti cilja 17, ki govori o partnerstvih za doseganje ciljev. Ta cilj poudarja pomen sodelovanja med vlada, nevladnimi organizacijami, zasebnimi podjetji, akademskim sektorjem in skupnostmi pri oblikovanju celovitih rešitev za globalne izzive.

Zasebni sektor lahko pomembno prispeva k doseganju globalnih ciljev z odgovornim poslovanjem, etično nabavo verigo, zniževanjem okoljskega odtisa in ustvarjanjem dostojnih delovnih mest. Po drugi strani pa lahko nevladne organizacije podjetjem pomagajo bolje razumeti družbeni in okoljski kontekst, v katerem delujejo, ter krepijo njihovo sposobnost za trajnostno delovanje. Takšna partnerstva ustvarjajo obojestranske koristi: skupnosti pridobijo dostop do novih priložnosti, podjetja pa povečajo svojo družbeno odgovornost.

Doseganje ciljev trajnostnega razvoja je mogoče le, če vsak deležnik prispeva svoj del odgovornosti. Partnerstva med nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem zato niso zgolj sredstvo za izvedbo posameznih projektov, temveč vedno bolj postajajo

temeljni mehanizem za preoblikovanje globalnih sistemov, od prehranske varnosti in enakosti spolov do podnebnih ukrepov ter pravičnega gospodarstva – vseh gradnikov skupnosti, pri katerih ni nihče puščen zadaj.

Do trajnih sprememb le s sodelovanjem vseh deležnikov

Številni projekti, ki jih nevladne organizacije izvajajo v partnerskih državah, kažejo, da so partnerstva z zasebnim sektorjem mogoča, učinkovita in prinašajo dolgoročne rezultate. Od vzpostavljanja medonosne infrastrukture, gradnje vodnjakov in šol do usposabljanja žensk in mladih so projekti slovenskih nevladnih organizacij pokazali, da je znanje zasebnih strokovnjakov neprecenljivo. Toda še pomembnejše je spoznanje, da se brez teh partnerstev dolgoročne spremembe težko uresničijo.

V prihodnje bo ravno odgovorno poslovanje in merjenje družbenega učinka podjetij ključni most med svetom posla in solidarnosti. Nevladne organizacije in podjetja lahko skupaj ustvarjajo prostor, kjer solidarnost ter znanje hodita z roko v roki, rezultati pa so skupnosti, ki postajajo odpornejše, enakopravnejše in bolj pripravljene na prihodnost. ●

Povezovanje svetov: kako UNFPA in ElevonX s tehnologijo rešujeta življenja na Madagaskarju

Josiane Yaguibou
UNFPA

Na razgibanem in pogosto težko dostopnem podeželju Madagaskarja, kjer so zdravstvene ustanove za številne ženske lahko zelo oddaljene, se odvija tiha revolucija – revolucija, ki jo poganjajo empatija, tehnologija in partnerstvo. V središču te spremembe stoji Josiane Yaguibou, predstavnica UNFPA za Madagaskar, Komore, Mavricij in Sejšele ter predana zagovornica zdravja in pravic žensk.

UNFPA, Sklad Združenih narodov za prebivalstvo, se osredotoča na materinsko zdravje, enakost spolov in opolnomočenje mladih. Na Madagaskarju, kjer je umrljivost žensk med porodom visoka, organizacija širi dostop

do osnovnih zdravstvenih storitev z uvedbo mobilnih klinik, ki zdravstveno oskrbo prinašajo tudi v najbolj oddaljene vasi. Toda zaradi težko prehodnega terena in pogostih poplav številne skupnosti do nedavnega še vedno niso mogle dostopati do teh storitev.

Ko se inovacija sreča s potrebo

Tu je vstopil zasebni sektor. Ko je UNFPA naletel na logistične izzive, ki so ogrožali nadaljevanje programa, je ekipa začela iskati nove rešitve – in jih po naključju našla v sodelovanju s slovenskim visokotehnološkim podjetjem ElevonX iz Tržiča.

»Sprva je bilo podjetje ElevonX zadržano,« se spominja Yaguibou. »Tehnične zahteve so bile zelo zahtevne – droni bi morali varno prevažati zdravila na dolge razdalje, izvajalec pa bi moral zagotavljati usposabljanje pilotov in vzdrževanje dronov. A kljub temu so sprejeli izziv – ne zaradi dobička, ampak zaradi izkušnje in priložnosti, da stopijo iz cone udobja.«

Leta 2024 se je začelo sodelovanje med UNFPA in podjetjem ElevonX, ki je hitro postalo prelomno. Droni so začeli dostavljati življenjsko pomembna zdravila v oddaljene skupnosti, pogosto med poplavami ali cikloni, ko so bile ceste neprevozne. Partnerstvo je

Droni podjetja ElevonX dostavljajo zdravila in medicinske pripomočke v klinike na oddaljenih območjih Madagaskarja.

|| V Sloveniji sem odkrila kulturo sočutja. Pomoč drugim tu ni le politika – je način življenja. ||

omogočilo, da je UNFPA ohranil neprekinjen dostop do zdravstvenih storitev tudi v kriznih razmerah, kar je številnim nosečnicam rešilo življenje.

Več kot le tehnologija

Uspeh sodelovanja ne temelji le na tehnologiji, temveč predvsem na človeški povezanosti. Podjetje ElevonX je na Madagaskarju izvedlo usposabljanje za pilote dronov UNFPA in jim še naprej nudi daljinsko tehnično podporo. »Ko pride do težav – okvare ali popravila – se ekipa ElevonX takoj poveže na daljavo in našim pilotom pomaga rešiti težavo,« pojasnjuje Yaguibou.

Partnerstvo je navdušilo tudi visoke goste, med njimi predsednico Republike Slovenije, ki je med obiskom humanitarne skupnosti Akamasoa, ki jo vodi pater Pedro Opeka, spremljala simulacijo dostave zdravil z dronom. »Bila je zelo ganjena,« se spominja Yaguibou. »Videla je, kako lahko inovacije in solidarnost dobesedno rešujeta življenje.«

Model za trajnostni razvoj

Za Yaguibou, ki že več kot 20 let deluje v okviru Združenih narodov v Afriki, to partnerstvo predstavlja pri-

hodnost razvojnega sodelovanja. »Zasebni sektor je ključen,« pravi. »Trajnost pride takrat, ko ne dajemo več pomoči, ampak gradimo znanje in zmogljivosti.

Sodelovanje s podjetjem ElevonX je del širšega vala slovenskih pobud na področju globalnih inovacij in humanitarne pomoči, kjer se empatija povezuje s podjetništvom. »V Sloveniji sem odkrila kulturo sočutja,« pravi Yaguibou. »Pomoč drugim tu ni le politika – je način življenja.«

Reševanje življenj, gradnja prihodnosti

Sodelovanje med UNFPA in podjetjem ElevonX dokazuje, da lahko humanitarne organizacije in podjetja skupaj ustvarjajo rešitve s trajnim vplivom. Droni sicer prevažajo zdravila, a s seboj prinašajo še nekaj pomembnejšega – upanje.

Od neba nad Madagaskarjem do delavnic v Trzinu to partnerstvo kaže, da lahko, ko se solidarnost poveže s tehnologijo, rezultat spremeni življenje – in dokazuje, da razvoj ni odvisen le od denarnih sredstev, temveč predvsem od odnosov, zaupanja in skupne vizije pravičnejšega sveta. ●

ADRA Slovenija krepi skupnosti v partnerskih državah tudi skozi sodelovanje z zasebnim sektorjem

Patricija Virtič
ADRA Slovenija

Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč zahtevata ne le javna sredstva, ampak tudi sodelovanje različnih deležnikov, kot je denimo zasebni sektor. ADRA Slovenija v tej luči že več let sodeluje tudi z zasebnimi partnerji. Z njimi gradimo most med lokalnim znanjem in globalnimi cilji, kar omogoča, da so naše aktivnosti trajne, relevantne ter dostopne skupnostim, ki jih neposredno naslavljamo.

Humanitarno društvo ADRA Slovenija že več let dokazuje, da so učinkoviti razvojni projekti rezultat sodelovanja različnih deležnikov. Aktualni primeri

humanitarnega društva ADRA Slovenija iz Zambije in Severne Makedonije kažejo, da so partnerstva z zasebnim sektorjem mogoča in učinkovita ter da prinašajo dolgoročne rezultate.

Naše sodelovanje z zasebnim sektorjem presega zgolj finančne donacije. Takšna partnerstva omogočajo prenos tehnologij, strokovnih znanj in poslovnih modelov, ki jih nevladne organizacije same pogosto nimamo. Tako krepimo trajnost projektov, saj udeleženci in njihove skupnosti pridobijo praktične izkušnje ter podporo, kar omogoča nadaljevanje dejavnosti tudi po zaključku zunanjega financiranja.

Od vzpostavljanja medonosne infrastrukture do usposabljanja žensk in mladih so projekti pokazali, da je znanje zasebnih strokovnjakov neprecenljivo. Še pomembnejše pa je spoznanje, da se brez partnerstev, v katera so vključeni različni deležniki, dolgoročne spremembe težko uresničijo. Naša izkušnja kaže, da se pristop, ki temelji na partnerstvih, najbolje odraža skozi konkretne projekte na terenu.

Uspešna partnerstva z zasebnim sektorjem v Afriki in Zahodnem Balkanu

ADRA Slovenija vključuje zasebni sektor kot partnerja pri usposabljanjih, mentorstvu, razvoju lokalnih podjetniških pobud in tehničnem svetovanju. Podjetja in organizacije s področja čebelarstva, kmetijstva in trajnostnega razvoja so tako postala pomembni zavezniki pri naših projektih v Afriki in na Balkanu. V Severni Makedoniji, kjer ADRA skupaj z lokalnimi skupnostmi razvija trajnostno čebelarstvo, slovenski strokovnjaki iz zasebnih podjetij in ustanov nudijo znanje o čebelarstvu, ekoloških praksah ter trženju medu. Podoben model je bil uspešno prenesen tudi v Zambijo, kjer oktobra zaključujemo triletni projekt, ki vključuje ženske čebelarke in njihove družine.

Slovensko Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (MZEZ) je prepoznalo kakovost in uspešnost izvedenih projektov ter načrte za izvedbo nadaljevanja aktivnosti v drugih regijah Severne Makedonije. Podprlo je nov triletni projekt v tej državi z začetkom v januarju 2026. Prav tako bo ADRA Slovenija s podporo MZEZ in drugih partnerjev v naslednjih treh letih izvajala aktivnosti s čebelarkami na Madagaskarju. Ti primeri so zgolj ponazoritev širšega pristopa: projekti so uspešni takrat, ko zasebni sektor ne le podpira, temveč soustvarja spremembe.

Ženske v zaščitni opreми se praktično izobražujejo o trajnostnem čebelarstvu

|| Sodelovanje ADRA Slovenija z zasebnim sektorjem presega zgolj finančne donacije. Takšna partnerstva omogočajo prenos tehnologij, strokovnih znanj in poslovnih modelov, ki jih nevladne organizacije same pogosto nimamo. ||

Ročno stiskanje medu

V ospredju potrebe lokalne skupnosti

ADRA Slovenija poudarja pomen dialoga in skupnega načrtovanja, kjer so cilji projekta usklajeni z interesi vseh partnerjev. Na ta način se zmanjšajo nesporazumi, poveča se usklajenost sodelovanja in tudi učinki na terenu. Menimo, da je takšno sodelovanje ključno, ker prispeva k večji strokovnosti in inovativnosti projektov. Prav tako podjetja in zasebne pobude pogosto delujejo v tržnem okolju ter s tem spodbujajo ustvarjanje lokalnih prihodkov in novih delovnih mest. To lahko privede tudi do zmanjšanega interesa za sodelovanje zasebnega sektorja, saj tržne storitve niso v ospredju, temveč je poudarek na družbeni odgovornosti. Tovrstno sodelovanje gradi prepoznavanje družbene odgovornosti v praksi.

To prispeva h krepitvi lokalne skupnosti. Kadar ljudje dobijo znanje, opremo in orodja, ki jih povezujejo z realnimi možnostmi preživetja in razvoja, se krepi lastništvo skupnosti nad projektom. Lokalna skupnost tako postane aktivni soustvarjalec v projektu in ne zgolj pasivni prejemnik.

V slogi je moč

ADRA Slovenija razume partnerstva kot temeljno orodje za doseganje večje učinkovitosti, inovativnosti

II Podjetja in organizacije s področja čebelarstva, kmetijstva in trajnostnega razvoja so postala pomembni zavezniki pri projektih ADRA Slovenija v Afriki in na Balkanu. II

in trajnosti projektov. S povezovanjem javnega, zasebnega in nevladnega sektorja želimo ustvarjati sistemske rešitve, ki presegajo posamezne projekte in dolgoročno krepijo odpornost skupnosti.

Vsako partnerstvo na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja je namreč priložnost za pozitivne spremembe pri ljudeh. Ko čebelarica v Severni Makedoniji s pomočjo mentorja postavi svoj prvi panj ali ko družina v Zambiji s podporo lokalnih partnerjev uspešno trži svoje izdelke, to pomeni, da sodelovanje deluje.

ADRA Slovenija pri tem poudarja, da partnerstva niso le sredstva za izvedbo projektov, temveč temelj za trajne spremembe. Zato bomo tudi v prihodnje povezovali lokalno znanje s strokovnim in podjetniškim pristopom podjetij in javnih institucij. Iskali bomo rešitve, ki bodo prispevale k bolj pravičnemu, trajnostnemu in vključujočemu razvoju. ADRA Slovenija ostaja zavezana delu tam, kjer so potrebe največje, in gradnji partnerstev, ki ljudem omogočajo, da s svojim znanjem in delom oblikujejo prihodnost svojih skupnosti. ●

Partnerstva, ki spreminjajo svet – sodelovanje Slovenske karitas in podjetja GeoCodis v Afriki in na Balkanu

Jana Lampe
Slovenska karitas

Trajnostni razvoj in globalna solidarnost zahtevata povezovanje različnih akterjev – nevladnih organizacij, podjetij in državnih institucij. Odličen primer tovrstnega sodelovanja je partnerstvo med Slovensko karitas in visokotehnoškimi podjetjem GeoCodis, ki skupaj izva-

jata inovativne projekte v več afriških državah in na Balkanu.

Slovenska karitas – pomoč, razvoj in solidarnost

Slovenska karitas je del svetovne mreže Caritas Internationalis, ki deluje v 200 državah sveta. S svojimi progra-

mi v več afriških državah in na Balkanu Karitas že vrsto let prispeva k izboljšanju življenjskih razmer, v katerih živijo najranljivejše skupnosti.

V Afriki so med drugim zgradili ali obnovili 64 vodnjakov, v Burundiju so postavili šole, v Ruandi pa izvajajo razvojne projekte za usposabljanje kme-

Usposabljanje za uporabo tehnoloških rešitev podjetja GeoCodicis.

II Partnerstvo med Slovensko karitas in GeoCodicisom dokazuje, da lahko humanitarne vrednote in tehnološke inovacije uspešno delujejo z roko v roki. II

tov in spodbujanje lokalnega podjetništva. Poudarek je na dolgoročni samooskrbi in pridobivanju znanj, ki lokalnim skupnostim omogočajo večjo neodvisnost.

Poleg klasične humanitarne pomoči se Slovenska karitas vse bolj vključuje tudi v tehnološko podprte razvojne pobude. Skupaj s podjetjem GeoCodicis razvijajo aplikacijo za spremljanje oskrbe z vodo ter vzpostavljajo spletno platformo, ki mladim omogoča medsebojno delitev zgodb in izkušenj iz vsakdanjega življenja.

GeoCodicis – tehnologija v službi trajnostnega razvoja

Podjetje GeoCodicis s sedežem v Kranju deluje na področju satelitskega zaznavanja, umetne inteligence in prostorskih analiz. Njihove tehnologije omogočajo natančno spremljanje vodnih virov, suš, poplav in premikov tal, kar je ključno za učinkovito načrtovanje in odzivanje na podnebne spremembe.

V Etiopiji so zgradili jezove v suhih rečnih dolinah, ki so omogočili zadrževanje vode in ponovno ozelenitev pokrajine – deset let kasneje satelit-

ske meritve kažejo izjemno zgostitev vegetacije. V Južnem Sudanu so skupaj s Slovensko karitas izvedli usposabljanja za lokalne strokovnjake in predstavnike ministrstev o uporabi satelitskih orodij za spremljanje podnebnih vplivov.

Inovativno partnerstvo med humanitarnim in tehnološkim sektorjem

Partnerstvo med Slovensko karitas in GeoCodicisom dokazuje, da lahko humanitarne vrednote in tehnološke

inovacije uspešno delujejo z roko v roki. V novem skupnem projektu v Ruandi bosta organizaciji skupaj s podjetjem ElevonX iz Tržiča usposabljali lokalne akterje za spremljanje poplav, suš in erozije s pomočjo satelitov in dronov. Sateliti omogočajo vpogled v dogajanje na makro ravni, droni pa zagotavljajo natančne podatke s terena.

Posebnost pristopa Slovenske karitas je povezovanje z zasebnim sektorjem. Na Balkanu sodelujejo s podjetjem Talisman iz okolice Kranja, ki v Srbiji razvija stroje za pomoč kmetom (spodnji dve sliki), v Ruandi pa s podjetjem Damahaus iz Brnika, ki s pomočjo preš uči uporabo ekoloških zidakov pri gradnji (desne tri slike). Pet preš so že dostavili v Ruando in z njimi zgradili hišo za ranljivo družino brez doma.

Skupna vizija: pravičnejši svet

Po besedah Jane Lampe, vodje mednarodne pomoči pri Slovenski karitas, je pri tem ključna tudi podpora države:

»Vse te projekte Slovenske karitas sofinancira Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve. Za to smo zelo hvaležni, saj brez podpore ministrstva to sodelovanje in partnerstva ne bi bila mogoča.«

Projekti Slovenske karitas in GeoCodisa dokazujejo, da lahko solidarnost, znanje in tehnologija povezujejo Slovenijo z globalnim jugom ter ustvarjajo trajnostne in pravičnejše skupnosti. Takšna partnerstva so navdihujoč dokaz, da se razvoj začne tam, kjer se združita sočutje in inovacija. ●

BiHUB II: Podpora ženskemu zelenemu in trajnostnemu podjetništvu

Mirna Buić

Kulturno izobraževalno društvo PiNA

Kulturno izobraževalno društvo PiNA, ustanovljeno leta 1998 na pobudo Zavoda za odprto družbo, že več kot dvajset let spodbuja družbeno odgovorne prakse in krepi kulturo dialoga. Od ustanovitve naprej PiNA odpira prostor za srečevanje, informiranje, izmenjavo, povezovanje in sodelovanje na področju družbenih izzivov. PiNA je sprva delovala kot prva spletna kavarna v Sloveniji, do leta 2016 kot multimedij-ski in mladinski center, članica mreže točk Europe Direct Slovenije in Stičišče nevladnih organizacij obalno-kraške regije, od leta 2022 pa kot kontaktna točka programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote (CERV) ter organizacija, ki deluje v javnem interesu na področju kulture, mladine in mednarodnega razvojnega sodelovanja.

PiNA je od leta 2017 dejavna na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja in skupaj s partnerji krepi družbeno vlogo žensk v Bosni in Hercegovini. Na področju izvedbe projektov je zlasti aktivna pri spodbujanju ženskega podjetništva v različnih gospodarskih panogah (turizem, modna industrija, prehranska industrija, IT idr.) ter z vključevanjem žensk v procese odločanja. Projekt BiHUB II: Podpora ženskemu zelenemu in trajnostnemu podjetništvu je naslavljal izzive vključevanja žensk v svet podjetništva in ozelenitve gospodarstva v Bosni in Hercegovini. Prispeval je k razvoju ženskega zelenega in trajnostnega podjetništva z opolnomočenjem žensk in podjetnic za izvedbo podjetniških idej, njihovim organiziranjem, (samo)zagovorništvom in uvedbo sistemskih ukrepov v Srednjobosanskem in Hercegbosanskem kantonu.

Žensko podjetništvo je predstavljal možnost izboljšanja položaja žensk in korak k enakopravni udeležbi ne le na trgu dela, ampak tudi v javnem in političnem življenju. V Bosni in Hercegovini, ki ima eno najvišjih stopenj brezposelnosti v Evropi, je le četrtina vseh registriranih podjetnikov/podjetnic ženskega spola. Projekt BiHUB II je temeljil na odličnih rezultatih izvedenega projekta BiHUB in je nadgradil delo inkubatorjev v Livnu, Travniku in

Kamp za podjetnice, Jajce, Bosna in Hercegovina, 2024

Jajcu. Skupaj je opolnomočil več kot 400 žensk z izvedbo programov usposabljanja, nudenjem podpore pri snovanju 12 poslovnih idej oz. start-upov, organizacijo tekmovanja v podjetniških idejah za mlade bodoče podjetnice, organizacijo kampa BiHUB za podjetnice, gradnjo in podporo ženskih podjetniških mrež ter z izvedbo posvetov in drugih zagovorniških akcij. Ženske so bile okrepljene za izvajanje zelenega in trajnostnega podjetništva, kar je prispevalo k varovanju okolja, zelenemu prehodu, trajnostnemu razvoju in podjetništvu v Bosni in Hercegovini.

Pri izvedbi projekta so sodelovali lokalni partnerji – Centar za edukacijo mladih Travnik s svojim inkubatorjem Beezone, Centar za obrazovanje i druženje Jajce s svojim Biznis centrom Jajce in Zaklada Linnovate z Linnovate Business Parkom. Partnerstvo je delovalo s podporo lokalnih in kantonalnih oblasti. Svež veter in inovativne pristope k nujenju podpornega okolja za podjetništvo pa je v projekt vnesel slovenski partner iz gospodarstva – KATAPULT, družba za spodbujanje podjetništva, d.o.o.

KATAPULT je podjetniški ekosistem za podjetnice in podjetnike ter družbeno odgovorno podjetje, ki podpira razvoj izdelkov s poudarkom na trajnosti.

Njegova vloga v projektu je bila prenos nove metodologije in znanja v podporne podjetniške programe lokalnih partnerjev, kar je bistveno zvišalo inovacijsko moč udeleženk in udeležencev ter okrepilo delovanje obstoječih podpornih okolij. Sodelovanje s podjetjem iz gospodarstva je bilo v kontekstu projekta izjemno pomembno, saj je omogočilo prenos praktičnih izkušenj, tržnih znanj in realnih podjetniških pristopov v okolje, kjer so ženske šele vstopale v svet podjetništva. Takšno partnerstvo je prispevalo k povezovanju teorije in prakse ter zagotovilo, da so bile vsebine usposabljanj in mentorstev neposredno usmerjene v dejanske potrebe trga in podjetnic. Sodelovanje s KATAPULTOM je imelo tudi dolgoročen učinek, saj je utrdilo vezi med organizacijami civilne družbe in gospodarstvom ter omogočilo trajnejše mreženje, nadaljnje sodelovanje (tudi v okviru nove edicije projekta BiHUB, ki se bo začel januarja 2026) in prenos dobrih praks v prihodnje projekte. Prenesli so svojo metodologijo »akrobatov«, spletno izobraževalno orodje Mozaik podjetnosti, ki ga je nagradila Evropska komisija, in sodelovali kot strokovnjaki pri nadgradnji in izvedbi usposabljanj v predinkubatorski fazi, mentorstvih za start-upe ter v komisiji za izbor najboljših podjetniških idej. ●

Ko podjetja stopijo v skupnost: moč korporativnega prostovoljstva

Maja Skutnik
Slovenska filantropija

Na Slovenski filantropiji opažamo vse več zanimanja podjetij, ki želijo svoje zaposlene vključiti v prostovoljske aktivnosti kot del uresničevanja družbene odgovornosti. Najpogostejše skupaj organiziramo akcije, na katerih zaposleni med delovnim časom prostovoljno pomagajo prostovoljskim organizacijam pri različnih aktivnostih, od urejanja okolice, odstranjevanja invazivnih rastlin in pleskanja prostorov do druženja s starejšimi ter obiskov varstveno delovnih centrov.

Takšne aktivnosti niso dragocene le za prejemnike pomoči, temveč tudi za zaposlene, saj krepijo timski duh, spodbujajo stik s skupnostjo in poglobljajo razumevanje družbenih izzivov. Prostovoljske akcije za zaposlene pomenijo osvežujoč odmik od vsakodnevne rutine in priložnost za preizkušanje v novih veščinah. Poleg tega pripomorejo k opravi, za katera ob obilici dela društva in zavodi sami enostavno ne zmorejo poskrbeti. Podjetjem pa omogočajo, da na avtentičen način uresničujejo svojo družbeno odgovornost in hkrati gradijo pozitivno javno podobo.

Zaposleni Zavarovalnice Triglav na prostovoljski akciji. (Fotografije: Maja Skutnik)

Izvedba tovrstnih aktivnosti za skupine zaposlenih pa prostovoljskim organizacijam včasih predstavlja izziv – od koordinacije in vsebinskega na-

črtovanja do kritja stroškov materiala, opreme, zavarovanja in dela koordinatorjev. Ker za to ne prejemamo sistemske podpore, je ključnega pomena,

da podjetja te stroške ob načrtovanju prostovoljskih aktivnosti predvidijo in razumejo, da prostovoljske akcije na žalost niso povsem brezplačne. Večina organizacij prostovoljskih aktivnosti, kamor bi se lahko preprosto vključila večja skupina zaposlenih, ne izvaja ravno vsak dan. Redne aktivnosti so zasnovane za usposobljene prostovoljce in potekajo po urniku, ki je prilagojen potrebam prejemnikov pomoči. Priložnosti za večje skupine so zato redke in zahtevajo precej načrtovanja. Z izjemo organizacij z večjimi skladišči je te priložnosti treba poiskati po meri, kar podjetja pogosto prepustijo prostovoljskim organizacijam.

Pomembno je tudi, da se podjetja pri načrtovanju aktivnosti prilagodijo dejanskim potrebam lokalnih skupnosti. Aktivnosti, ki se zdijo smiselne in imajo hkrati še visoko promocijsko vrednost, so med podjetji izjemno priljubljene. Ena od najpogostejših želja podjetij je pomagati otrokom, kar ni nič nenavadnega, saj misel na pomoč otrokom vsakomur pogreje srce. Naš seznam takšnih priložnosti pa je kratek, saj se za takšne pobude najhitreje najde pomoč. Pri tem pa pogosto ostanejo prezrte priložnosti, ki vključujejo starejše, odrasle osebe z oviranostmi ali stanovalce domov za upokojence, kjer že majhna dejanja, kot npr. sprehod, pogovor ali preprosta družabna igra, močno vplivajo na njihovo počutje in občutek povezanosti z okolico.

II Korporativno prostovoljstvo ni le enodnevna prostovoljska akcija, ampak je priložnost za gradnjo dolgoročnih povezav med podjetji, prostovoljskimi organizacijami in skupnostjo. II

Korporativno prostovoljstvo ni le enodnevna prostovoljska akcija, ampak je priložnost za gradnjo dolgoročnih povezav med podjetji, prostovoljskimi organizacijami in skupnostjo. Nudi nam priložnost, da skupaj naredimo, kar je tisti dan v naši moči, se odzivamo na stiske drugih in dolgoročno soustvarjamo družbo, kjer nihče ni od-

rinjen na rob. S tem krepimo odzivni potencial skupnosti. Prav vsak izmed nas lahko čez noč postane gibalno oviran, brezposeln, z leti pa bo prav vsak izmed nas ostarel. O tem mnogim ni prijetno razmišljati, a takšna je realnost. Zato smo najbolj veseli sodelovanja s podjetji, ki razumejo, da je prostovoljstvo veliko več kot lepa gesta. ●

Novice in pobude članic

Projekt EKOS – »Izobraževanje in ekonomsko opolnomočenje ranljivih skupin žensk in deklet v Črni gori«

V Črni gori smo v prijetnem vzdušju obeležili zaključek projekta EKOS – »Izobraževanje in ekonomsko opolnomočenje ranljivih skupin žensk in deklet v Črni gori«, kjer smo Zavod Krog skupaj z nevladnim združenjem Impuls Nikšić, planinsko organizacijo Runolist Rožaje in islamsko izobraževalno organizacijo Ikre ob podpori Ministrstva za zunanje in evropske zadeve Republike Slovenije razvijali žensko podjetništvo, krepili znanje o enakosti spolov, izdelali smerice za javne institucije za vključevanje

enakosti spolov, vzpostavili spletno Akademijo za pravice in preprečevanje nasilja, usposobili lokalne akterje za psihosocialno podporo žrtvam nasilja in skozi kampanje ozaveščali širšo javnost o enakosti spolov in nasilju zaradi spola.

Vtisi uporabnic so bili - Safe-ta Hodžić: „Nikoli ni prepozno, da začneš nekaj novega.“ Refadija Sahiti: „Ženska zmore vse, če hoče... in če izkoristi priložnost.“

Zavod KROG

E-TICK: Na poti k zaključku spletnega tečaja za etično komunikacijo

V januarju 2025 smo na Zavodu Voluntariat skupaj z društvom Humanitas uspešno organizirali dogodek E-TICK Launch, posvečen delavnici in predstavitvi posodobljenega spletnega tečaja za etično komunikacijo. Dogodek, namenjen vsem, ki jih zanimajo teme globalne pravičnosti in družbenih sprememb, je obeležil zaključek dveletnega projekta, v katerem smo sodelovali z več mednarodnimi partnerji.

Na delavnici smo združili moči z učitelji iz Kluba učiteljev Društva Humanitas in predstavniki nevladnih organizacij, da bi skupaj raziskovali poglede na izzive in priložnosti etične komunikacije. Skozi različne naloge smo prepletali znanja in izkušnje ter izmenjali perspektive in poskušali oblikovati skupne rešitve za boljšo podporo mladim. Zavzetost in prispevek so bili navdihujoči, celotno srečanje pa dokaz, kako dragoceno je povezovanje formalnega in neformalnega sektorja. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem sodelujočim za prijetno družbo, nova poznanstva in ustvarjanje priložnosti za nadaljnje sodelovanje.

O spletnem tečaju E-TICK

E-TICK je brezplačen spletni tečaj, ki ponuja vprašanja, vire in vaje za bolj etično komuniciranje v času, ko nas družbena omrežja preplavljajo z mnogimi informacijami. Primeren je za vse, ki se ukvarjajo z globalnimi izzivi – prostovoljce, mladinske delavce, izobraževalce in širšo javnost.

S tečajem želimo spodbuditi kritično razmišljanje in etično ustvarjanje sporočil, pri čemer posebno pozornost namenjamo preseganju stereotipov ter senzacionalizma. Ključni cilj je izgradnja bolj objektivne in pravične komunikacije, ki bo prispevala k boljšemu razumevanju kompleksnega sveta.

Zaključek projekta in pogled naprej

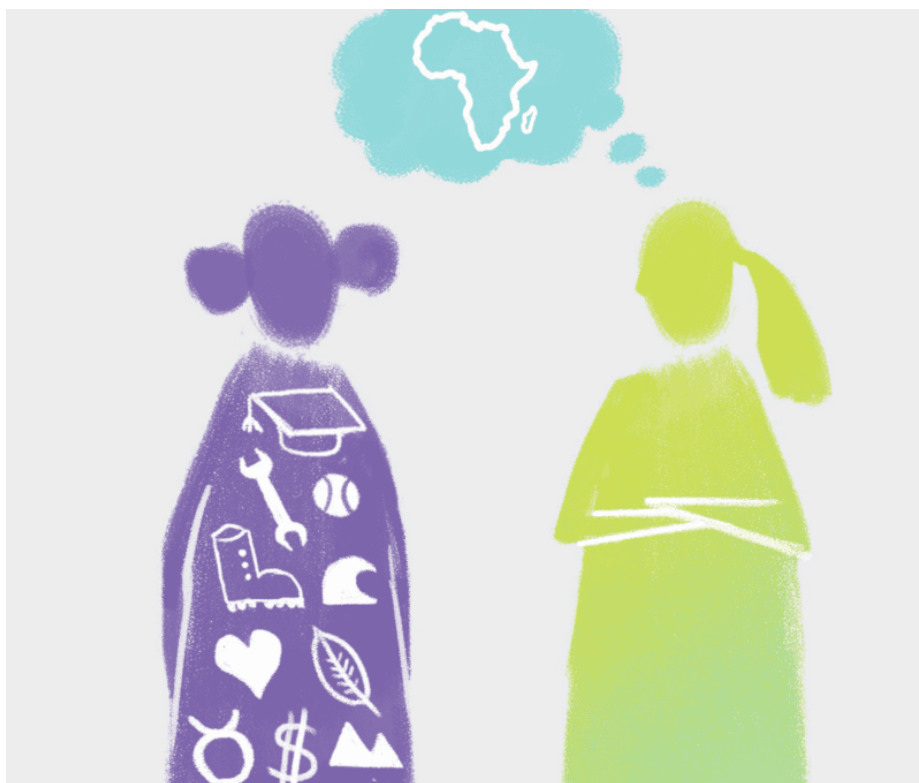
Zavod Voluntariat je v okviru projekta organiziral več E-TICK klubov, kjer so udeleženci skozi skupinsko razpravo raziskovali posamezne module tečaja. Te povratne informacije so pripomogle k dokončanju Priročnika za gostovanje E-TICK klubov.

Spletni tečaj pa spremlja še novo nastali priročnik, ki vsebuje metode za izvedbo delavnic na različne teme iz spletnega tečaja. Priročnik je namenjen učiteljem, izobraževalcem, mladinskim delavcem, facilitatorjem, vodjem prostovoljskih taborov itd., ki delajo v formalnem in neformalnem izobraževanju z različnimi skupinami mladih, in bi jim želeli ponuditi vsebine globalnega učenja in kritičnega pogleda na svet.

V januarju 2025 z veseljem zaključujemo ta pomemben projekt, ki smo ga skupaj z mednarodnimi partnerji razvijali zadnji dve leti. Verjamemo, da bo tečaj E-TICK tudi v prihodnje pomembno prispeval k razvoju medijske pismenosti in etične komunikacije. Za dostop in več informacij o tečaju obiščite spletno stran na povezavi E-tick: e-tečaj in usposabljanja za etično komuniciranje (E-tick 2) - Zavod Voluntariat

E-TICK spletni tečaj smo razvile in nadgradile nevladne organizacije: Zavod Voluntariat (Slovenija), Comhlamh (Irska), Društvo Humanitas (Slovenija), INEX-SDA (Češka). Iskreno smo hvaležni za podporo nacionalne agencije MOVIT in programa ERASMUS + za sofinanciranje projekta.

Zavod Voluntariat

Gremo v bogato Afriko – virtualno potovanje za otroke

Zavod Global, član SLOGA platforme, v novembru in decembru 2025 v slovenskih vrtcih in osnovnih šolah izvaja projekt Gremo v bogato Afriko. Namenjen je otrokom, starim od 5 do 8 let, in jih popelje na interaktivno potovanje po Afriki, ki presegajo običajne stereotipe.

Otroci bodo skozi glasbo, gibanje, lutke in virtualne pripomočke doživeli raznoliko Afriko. S pomočjo lutke Tina-she iz Zimbabveja bodo doživeli pravljice, glasbene in gibalne zgodbe ter spoznavali vsakdanje življenje, igre in običaje afriških otrok.

Takšne delavnice so dragocene, saj otrokom omogočajo:

- neposredno in prijetno doživljanje različnih kultur,
- spodbujanje spoštovanja do drugačnosti,
- lažje prepoznavanje in premagovanje stereotipov ter predsodkov,
- razvijanje radovednosti in zanimanja za širši svet,
- vključevanje socialnih in kulturnih veščin že v zgodnjem otroštvu.

Zgodbe imajo moč. Ko otroci skozi te delavnice slišijo tudi pozitivne

zgodbe iz Afrike, se lažje zoperstavijo nevarnosti enostranskih, negativnih narativov. Prikaz raznolikosti in bogatega sveta omogoča otrokom, da razvijejo bolj celostno razumevanje in spoštovanje do drugih kultur.

Vsaka delavnica traja približno 45 minut in se lahko udeleži do 120 otrok hkrati. Udeležba je brezplačna, saj je projekt financiran s strani JSKD. Več informacij in prijave na delavnice: zavodglobal@gmail.com.

Zavod Global

Skuhna napoveduje strokovna usposabljanja za pedagoške delavce

Skuhna – socialno podjetje z dolgoletnimi izkušnjami na področju medkulturnega dialoga, globalnega učenja ter opolnomočenja marginaliziranih skupin z Globalnega juga – vabi pedagoške delavke in delavce na strokovna usposabljanja, ki bodo potekala v novembru in decembru 2025.

Program je namenjen krepitvi razumevanja globalne pravičnosti, migracij, medkulturnosti in družbenih neena-

kosti. Delavnice združujejo izkustveno učenje, praktične primere ter stik z osebami z raznolikimi življenjskimi izkušnjami. Poseben poudarek je na vključujočih didaktičnih pristopih in kompetencah, pomembnih za delo v raznolikih učnih okoljih.

Usposabljanja trajajo 60 minut, so brezplačna (kritje stroškov omogoča JSKD) in se izvajajo po individualnem dogovoru z vsako šolo – v šolskih prostorih ali na spletu.

Skuhna tako nadaljuje svojo vlogo pomembnega akterja na področju medkulturnega dialoga in globalnega učenja v Sloveniji. Več informacij in prijave: info@skuhna.si

Skuhna, so.p.

Posebna ponudba delavnic globalnega učenja za šole v novembru in decembru

Član SLOGA platforme društvo HUMANITAS že 25 let spreminja poglede na svet.

V novembru in decembru 2025 šole ponujajo izvedbo delavnic globalnega učenja po principu »dve delavnici za ceno ene«.

To pomeni, da eno delavnico izvedejo brezplačno, drugo pa zaračunajo po njihovem rednem ceniku.

Teme delavnic

- globalna neenakost
- medkulturni dialog
- migracije, voda
- potrošništvo
- globalni trg s hrano
- oz. tema po dogovoru.

Trajanje delavnic

1-2 šolski uri

Več informacij o delavnicah

<https://www.humanitas.si/delavnice-in-usposabljanja>

Termini delavnic

Termine določimo po dogovoru, zato nam čimprej pišite na alma@humanitas.si.

Društvo Humanitas

Predlog humanitarno-razvojne pomoči EU za obdobje 2028–2034 in zakaj je uradna razvojna pomoč koristna tudi za države donatorke

Predlog Evropske Komisije za proračun EU v okviru večletnega finančnega okvira (MFF) za obdobje 2028–2034 predvideva 2000 milijard evrov, kar znese po trenutnem stanju 1,26 % letnega BDP EU. Predlog morajo potrditi Evropski Parlament ter države članice EU.

Od celotnega zneska je za zunanje delovanje EU, vključno s širitvijo in humanitarno pomočjo, predvidenih 200 milijard evrov, še dodatnih 100 milijard evrov pa je predvidenih samo za Ukrajino.

Evropska civilna družba na čelu s CONCORD Europe, katere članica je SLOGA, pozdravlja predlog povečanja sredstev za zunanje delovanje EU, zahteva pa med drugim tudi:

- da so sredstva, namenjena za zunanje delovanje EU, porabljena izključno v skladu s pravili OECD DAC za uradno razvojno pomoč (URP);
- da je glavni fokus teh sredstev odprava revščine v svetu, kot velewa Pogodba o delovanju evropske unije;
- da gre vsaj 50 % teh sredstev (100 milijard evrov) za najmanj razvite države (LDC) in države, prizadete v konfliktih;
- da je vsaj 50 % vseh sredstev obenem namenjenih varovanju okolja ter prilagajanju na podnebne spremembe in da se pri tem podpre predvsem staroselska ljudstva ter lokalno prebivalstvo;
- da se določen delež sredstev nameni prehranski varnosti in se pri tem financira tudi okolju prijazno ekološko kmetijstvo;
- da je vsaj 85 % vseh financiranih projektov namenjenih aktivnostim za enakopravnost spolov in da je od tega vsaj 5 % (oziroma vsaj 10 milijard evrov) namenjenih izključno ženskim organizacijam;
- da je vsaj 18,2 milijarde evrov namenjene izključno humanitarni pomoči (2,6 milijarde evrov letno) in da je dodatno v rezervi vsaj 4,2 milijarde evrov oziroma 600 milijonov evrov letno za nujno nepredvideno humanitarno pomoč;
- da je vsaj 15 % vseh sredstev (vsaj 30 milijard evrov) namenjenih humanitarno-razvojnim nevladnim or-

ganizacijam za njihovo delo na globalnem jugu;

- da so evropski gospodarski projekti Global Gateway v skladu s pravili URP ter ne povzročajo škode prebivalstvu in naravi tam, kjer se izvajajo.

URP je treba povečati tako na ravni EU kot tudi na ravni držav članic, kar je tudi zahteva CONCORD Europe (povečanje URP na 0,7 % BDP na ravni EU do leta 2030), ker le-ta prinaša gospodarsko rast ne le državam prejemnicam URP, temveč tudi državam donatorkam.

Analiza nevladnih organizacij Pandemic Action Network in ODI Global je v svoji publikaciji Modelling the Impact of EU Aid on EU Economies maja 2025 ugotovila, da je v obdobju 2020–2022 vsak evro URP prinesel državam donatorkam več kot evro prihodka, na eni strani z zmanjšanjem trgovinskih stroškov, izboljšanjem carinske učinkovitosti in infrastrukture ter s tem cenejšega uvoza iz držav prejemnic URP ter

po drugi strani s povečanim izvozom v države prejemnice URP.

Vse članice EU so imele zaradi svoje URP pozitivne gospodarske učinke in s tem rast BDP. Tako se je s pomočjo URP v Sloveniji v obdobju 2020–2022 BDP zaradi zgoraj omenjenih dejavnikov povečal za 0,2 % BDP, kar je bil peti najboljši rezultat v EU (za največ se je povečal na Malti, in sicer za 0,44 % BDP). Obenem je s pomočjo URP v tem obdobju Slovenija zaradi cenejšega uvoza iz držav prejemnic URP prihranila znesek v vrednosti 0,3 % BDP, kar je šesti najboljši rezultat v EU (najboljši rezultat je dosegla Španija s prihrankom v vrednosti 0,46 % BDP).

Zatorej je nujno, da se Slovenija namesto v slabo prakso zmanjševanja svoje URP, čemur smo bili priča v letih 2023 in 2024, raje preusmeri v dobro prakso povečanja URP v naslednjih letih, saj bo to koristilo ne le državam prejemnicam slovenske URP, temveč tudi sami Sloveniji.

Robin Dewa
Društvo Bodi Svetloba

|| S sodelovanjem z ElevonX si UNFPA na Madagaskarju prizadeva doseči ničelno stopnjo materinih smrti, in sicer z dostavo nujno potrebnih zdravil v oddaljena in težko dostopna območja z uporabo dronov. ||

|| Danes lakota ni posledica pomanjkanja hrane, temveč neenakomernega delovanja globalnega prehranskega sistema. Hrane je več kot dovolj, da bi lahko nahranili vse ljudi, zato je nezaslišano, da 828 milijonov ljudi še vedno trpi stalno lakoto. ||

